

Riječ

broj 28
srpanj
2001.

glasnik hrvatske kulturne zajednice wiesbaden

- Razgovori:
A. Medvidović
M. Mustapić
J. Grbešić
- Glasujmo za
Hrvatsku listu!
- Je li Hrvatska
polarizirana
- Opet schiavi
- Plovi brod
- Urota Zrinsko -
Frankopanska
- Spaziergang auf
dem Meeresboden

Hrvatska kulturna zajednica Wiesbaden
kolektivni član Matice hrvatske

Naslovnica:
Galebovi, fotografija

Riječ

Glasnik Hrvatske kulturne zajednice Wiesbaden

Glasnik izlazi tri puta godišnje.

Adresa uredništva:

Friedrichstr. 24, D-65185 Wiesbaden

Tel: +49(0)6128-42483 i +49(0)611-174148

Fax: +49(0)6128-45856

E-Mail: rijec@gmx.de

Nakladnik:

Hrvatska kulturna zajednica Wiesbaden

Friedrichstr.24, D-65185 Wiesbaden

Internet: <http://www.hkz-wi.de>

Za nakladnika: Ante Marinčić

Glavna urednica: Biserka Andrijević

Članovi uredništva: Dragica Anderle,
Ivo Andrijević, Edvin Bukulin, Ante Marinčić

Suradnici: Malkica Dugeč, Ivica Košak,
Ivek Milčec, Kornelija Reitel

Rukopisi se ne vraćaju.

Cjenik oglasnog prostora:

1/1 stranica: 200 DM, 1/2 stranice: 100 DM,

1/4 stranice: 50 DM, 1/8 stranice: 25 DM

Banka: Nassauische Sparkasse Wiesbaden

Broj računa (Kto.): 116 027 186

Broj banke (BLZ): 510 500 15

**Članovi predsjedništva
HKZ-a Wiesbaden:**

Ante Marinčić, 0611-6000981

Biserka Andrijević, 06128-42483

Dragica Anderle, 06127-61976

Ivo Andrijević, 06128-42483

Juraj Štambuk, 0611-86714

Danica Tropšek, 06132-714602

Nada Višak, 06122-15226

Marta Rimac, 06128-21816

Vera Tomašić, 06132-87475

UVODNA RIJEČ

Još uvijek mi iseljenici mnogo više brinemo o događajima u domovini nego o tome što se događa oko nas, u hrvatskim udrugama, u Hrvatskoj župi i među Hrvatima u Wiesbadenu uopće. Neka je tako, što bismo bili bez domovine, čemu i za koga bi njegovali hrvatstvo i kako, kad ne bi bilo tog osjećaja pripadnosti narodu koji u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini obitava iako ga je svuda po svijetu, kad ne bi bilo te vezanosti uz naš komadić planeta jer nijedan drugi nije naš iako život proživismo drugdje.

Tako nas ovih dana zabrinu i zapeče vijest o izručenju još dva hrvatska generala u Haag, a malo zatim opet ushiti vijest o pobjedi Gorana Ivaniševića u Wimbledonu. Te dvije vijesti, toliko oprečne, vrlo su znakovite za Hrvatsku danas. Na jednoj strani nezadovoljstvo, bijes i podijeljenost nacije zbog uporne haške preinake Hrvatske iz žrtve u agresora, a na drugoj osjećaji uspjeha, ponosa i radosti izazvani izvanrednom Goranovom pobjedom. On je postigao ono što niti jedan političar danas u Hrvatskoj nije u stanju učiniti – potpuno sjediniti narod. U pretežito tmurnoj hrvatskoj zbilji ta pobjeda nam je došla kao «melem na ranu». Možda bi nas to trebalo otrijezniti, možda bi trebali doći do spoznaje da su oštre podjele štetne, da slabe i ugrožavaju državu – prisjetimo se – istu tu državu koju smo još nedavno toliko željeli, o njoj sanjali i za nju velike žrtve podnosili.

Hrvatske političke podjele dospjele su i u Riječ (Osvrt, s.2). Ima međutim i drugih podjela što zorno pokazuju događaji u Istri, pa pročitajte neka osobna promatranja o tome kuda (ne) vodi duhovno sakaćenje samog sebe.

Raduje nas kad u Riječi uspijevamo održati naše stalne rubrike. Tako pišemo o hrvatskom kraju čije središte je Slavonški Brod, Iz hrvatske povijesti donosimo prilog o tragičnoj sudbini Petra Zrinskog i Krste Frankopana, Nove knjige sadrže osvrt na knjigu antologije hrvatske poezije na njemačkom jeziku, a još uvijek pripremamo jezične savjete za svakoga koji uživa u neiscrpnom bogatstvu čistog hrvatskoga jezika.

Tu oko nas se isto dosta toga zbililo, i žalosnog i radosnog, a Riječ je sve zabilježila. Pišemo o susretu s predsjedništvom HSKNj-a, o izvrsnom igrokazu zagrebačkog «Movensa», o dobrom raspoloženju na izletištu Platte, o seminaru o stranim medijima na koji je, zbog zapaženosti Riječi, bila pozvana i naša urednica, zatim predstavljamo prijateljsku nam udrugu AMAC Deutschland. Kaže se da jabuke i kruške nije moguće uspoređivati, ali u Riječi ćete ipak naći usporedbu između vjetrovite obale njemačkog dijela Sjevernog mora i sunčanih obala jadranskih.

Ražalostila nas je vijest o smrti Jele Čosić, pa se i u Riječi opraštamo od nje.

Posebnu pozornost želimo svratiti na rubriku Razgovori i na članak o izborima za Vijeće stranaca. Razgovoramo s kandidatima Hrvatske liste, a oni će vam sami najbolje reći zašto u jesen svakako treba izaći na izbore i glasovati – zna se – za Hrvatsku listu!

Članovi uredništva RIJEČI su sa zadovoljstvom i olakšanjem privedli kraju pripreme za tisak broja 28. Zaslužili smo divan odmor u divnoj zemlji, u Hrvatskoj! Isto vrijedi i za naše čitatelje. Mi im želimo sretan put, ugodan boravak u domovini i lijep provod!

KAZALO

<u>Osvrt</u>	
Ivek Milčec: Je li Hrvatska polarizirana?	2
<u>Razgovori</u>	
Antonija Medvidović, Mario Mustapić, Josip Grbešić	3
<u>Iz života zajednice</u>	
Ivo Andrijević: Glasujmo za Hrvatsku listu!	7
<u>Promišljanja</u>	
Ivo Andrijević: Opet schiavi	8
<u>Iz života zajednice</u>	
Tko se boji zime još	10
<u>Iz rajnsko-majnskog područja</u>	
Ivo Andrijević: Omasovljenje – preduvjet oporavka	11
<u>Obljetnice</u>	
Poziv u pomoć stigao je iz Wiesbadena	12
<u>Iz rajnsko-majnskog područja</u>	
Ivica Košak: Strani mediji u Njemačkoj: kritičan element integracije	14
<u>Iz hrvatske povijesti</u>	
Edvin Bukulin: Urota Zrinsko - Frankopanska	15
<u>Iz hrvatskih krajeva</u>	
Dragica Anderle: Plovi brod	18
<u>Govorimo hrvatski</u>	20
<u>Nove knjige</u>	
Manfred Jülmichen: Das Schlangenhemd des Windes	22
<u>Erlebnisbericht</u>	
Iva Andrijević: Spaziergang auf dem Meeresboden	24
<u>O hrvatskim udrugama</u>	
Ivica Košak: AMAC Deutschland	26
<u>In memoriam</u>	
Jela Čosić	27
<u>Iz rajnsko-majnskog područja</u>	
Ivica Košak: Carolija laži	28

Je li Hrvatska polarizirana?

Svibanjski izbori za županijsku lokalnu upravu i općinsku samoupravu u Hrvatskoj (uz veliko odsutstvo birača) pokazali su da hrvatsko društvo ide prema polarizaciji tj. stvara se lijevi i desni blok dok politički centar slabi. Ankete provedene uoči izbora upozoravale su na opasnost stvaranja dvaju blokova što je nagovještalo da u Hrvatskoj nakon izbora ništa neće biti kao prije. Tu se prije svega misli na katastrofalne rezultate nekih stanaka (HSLŠ, LS, DC) što bi se itekako moglo odraziti na odnose u vladajućoj šestorki. Općenito su dobro prošli oni koji su ulagali u ove izbore i koji imaju stabilnu stranačku infrastrukturu, a to su HDZ, SDP i HSS. HNS je ostvarila veliki prodor, prije svega zahvaljujući istaknutosti Vesne Pusić dok je napr. HIP uspio prije svega u Zagrebu, a taj je uspjeh svakako vezan uz prezime nositelja liste. Neki analitičari govore o velikom povratku HDZ-a no pomnijim promatračima hrvatske političke scene nije promakao podatak da su rezultati HDZ-a možda i par postotaka niži nego 3. siječnja 2000. godine. HDZ ima stabilno biračko tijelo od dvadesetak posto, a kad se pridodaju manje desne stranke, to čini 25 posto, koliko je u prosjeku Hrvatski blok i osvojio na ovim izborima.

Djelomično se mogu složiti s tvrdnjom da je u Hrvatskoj svih ovih godina bilo, možda, previše izbora ali se ne mogu oteti dojmu da je ipak dobar dio građana razočaran i ovom vlašću, jer nije, kako kažu, ništa bolja od one prijašnje koja je tzv. tajkunima i podobnima omogućila neviđenu pljačku države i naroda. I ne samo da nitko od novopečenih bogataša (političara, bankara, šofera, raznih ulizica itd.) nije osuđen, nego ih vlasti, nakon nekoliko mjeseci provedenih u istražnim zatvorima, zbog tobožnjeg nedostataka dokaza puštaju da se brane sa slobode! Ja bih tezu postavio obrnuto: osumnjičeni trebaju obrazložiti kako su i na koji način stekli raskošne vile, luksusne jahte i odakle im milijunske devizne rezerve u stranim bankama. Zašto se ogromna većina Hrvata, koji

desetljećima rade van granica svoje domovine nije obogatila, nego živi kao i sav normalan svijet? Ako želimo, a velika većina to želi, biti dio zapadne, uljuđene Europe, prvo moramo postati pravna država, država bez korupcije i podmićivanja, država u kojoj se neće preko određenih graničnih prijelaza bez kontrole propuštati šleperi puni krijumčarene robe. S druge strane mnogo je ljudi ostalo bez posla i živi na rubu siromaštva. Tko je kriv da u Hrvatskoj ima 400.000 nezaposlenih i 100.000 onih koji rade a ne primaju plaću? Kad se tim zastrašujućim brojkama pribroji i milijun umirovljenika (od kojih su mnogi dokupom staža početkom devedestetih u najboljoj životnoj snazi otišli u mirovinu) pitam se tko to još, osim vojske, policije i činovnika, radi u Hrvatskoj.

Neki političari tvrde da je mali odziv birača negdje u europskom prosjeku kada je riječ o lokalnim izborima. Mišljenja sam da za Hrvatsku to ne smije biti nikakva utjeha jer su posrijedi bili vrlo važni izbori a rezultati su pokazali da dobar dio razočaranih birača ne želi HDZ, ali nisu zadovoljni ni šesteročlanom koalicijom. Izbori su pokazali da se dogodila izrazita bipolarnost biračkoga tijela i da će u Hrvatskoj biti vrlo loše na sjeveru i na jugu ostane li podjela na desne i desnije (Hrvatski blok s HDZ-om na čelu) i lijeve i lijevije (SDP, HNS). Vrlo brzo će se pokazati je su li umjerene struje u oba bloka spremne na suradnju za dobrobit cijele države, ili će se nastaviti neprekidno sukobljavanje koje će u konačnici stvarati sve veću napetost u narodu.

P.S. Za vrijeme pisanja ovoga teksta (početak lipnja) nije još bila uspostavljena niti jedna županijska, gradska ili općinska (nova) vlast u Hrvatskoj. Na svim razinama vode se teški pregovori a ima naznaka da se u nekim mjestima pokušava doći na vlast i političkom trgovinom.

Hrvatski kandidati za Vijeće stranaca

Za ovu "Riječ" odlučili smo voditi razgovor ne samo s jednom osobom kao što je to bio običaj do sada, već s nekoliko njih. Razlog tome su upravo održani izbori za kandidate Hrvatske liste kojom će hrvatske udruge zajednički izaći na izbore za Vijeće stranaca grada Wiesbadena 04. studenoga ove godine. Kako bi što bolje upoznali naše moguće zastupnike, za razgovor smo zamolili Antoniju Medvidović, Maria Mustapića i Josipa Grbešića, prva tri kandidata Hrvatske liste.

Antonija Medvidović

Politika je okvir u kojem želim djelovati

Riječ: Gospođice Medvidović, na izborima za kandidate Hrvatske liste održanim 24. lipnja ove godine zauzeli ste prvo mjesto na listi što vam daje najbolje izgleda da budete izabrani u Vijeće stranaca. Za kandidatkinju Hrvatske liste predložio vas je ogranak HDZ-a u Wiesbadenu. Koji su vas motivi potakli da prihvatite kandidaturu?

Medvidović: Jedini mi je motiv bio da nešto učinim za hrvatsku zajednicu. Danas je sve manje ljudi

spretno učiniti nešto za zajednicu a da od toga ne očekuju vlastitu korist.

Riječ: Vi ste, dakle potpuno svjesni da vas očekuje volonterski rad u koji treba uložiti dosta truda i slobodnog vremena?

Medvidović: Svakako, meni volonterski rad nije stran. U Mainzu sam na taj način radila pune tri godine kao prevoditeljica i skrbnica za ratne izbjeglice pri Malteškoj službi pomoći. Osim toga aktivna sam u ogranaku HDZ-a u Wiesbadenu gdje obnašam dužnost tajnice.

Riječ: Čime se bavite osim volonterskog rada?

Medvidović: Studiram gospodarstvo na frankfurtskom sveučilištu i radim istovremeno kako ne bih bila na teret roditeljima.

Riječ: Nije li to vrlo naporno? Hoćete li moći sve to uskladiti s radom u Vijeću stranaca?

Medvidović: To jest vrlo naporno. Ja moram računati s time da ću studirati duže nego oni studenti koje uzdržavaju roditelji. Na primjer dok su oni u mogućnosti u jednom semestru položiti četiri do pet ispita ja sam u stanju položiti najviše dva. Moj je čvrsti cilj završiti studij, a hoće to biti prije ili kasnije nije tako bitno.

Također sam svjesna s koliko malo vremena raspoložem, no namjeravam si ga naprosto uzeti kako bih u Vijeću stranaca, ako budem bila izabrana, mogla što kvalitetnije djelovati. Vrlo sam motivirana. Prilično sam tvrdoglava pa kad se zauzmem za neku stvar onda se za to borim i ne odustajem. Sigurna sam da sam u stanju vrlo savjesno obavljati tu odgovornu zadaću.

Riječ: Je li vam poznat djelokrug rada i struktura Vijeća stranaca?

Medvidović: Moram iskreno priznati da nije. Ne poznajem strukturu Vijeća, što međutim ne znači da neću naučiti. To je za mene izazov, novo iskustvo! Potrudit ću se da do jeseni, dakle do izbora, dobijem sve moguće obavijesti kako bih bila spremna.

Riječ: Vrlo ste mladi, rođeni ste ovdje u Njemačkoj...

Medvidović: Ne, rođena sam u Imotskom 1975., a u Njemačku sam došla osamdesete, dakle kao malo dijete, pa se slobodno može reći da pripadam

drugom pokoljenju hrvatskih iseljenika. U Wiesbadenu živim već osamnaest godina.

Riječ: Kako to da ste onda Hrvatima u Wiesbadenu slabo poznati?

Medvidović: Možda je razlog tome što se nisam kretala u društvu Hrvata. Pokušajte se staviti u moju kožu - ja sam ovdje odrasla i pohađala školu, kod kuće se rabio pretežito njemački jezik, te stoga hrvatski ne govorim najbolje, i imala sam isključivo njemačke prijatelje. Hrvatsku sam doživljavala kao tamo neku zemlju, ustvari samo kao domovinu mojih roditelja. Iako sam posjedovala hrvatsku putovnicu, a posjedujem ju i danas, više sam se osjećala kao Njemica. Njemačka mi je bila puno bliskija, a njemački jezik daleko lakši.

Riječ: U međuvremenu ste postali član HDZ-a, kandidat Hrvatske liste, želite se zauzeti za dobrobit Hrvata u Wiesbadenu. Kako je došlo do prekretnice? Kada ste otkrili tu hrvatsku stranu u sebi?

Medvidović: Do prekretnice je došlo 1998. u vrijeme Svjetskog nogometnog prvenstva u Francuskoj. Dogovorila sam se sa svojim njemačkim prijateljima da ćemo zajedno gledati četvrtfinalnu utakmicu Hrvatske protiv Njemačke. Bilo nas je oko dvadesetak, raspoloženje je bilo izvrsno. Kad su odjeknuli zvuci hrvatske Himne u meni se počelo nešto događati. Tijekom utakmice primijetila sam da vrlo zdušno navijam za Hrvatsku reprezentaciju. Zatim je pao prvi gol, pa drugi i kad smo konačno pobijedili Nijemce s 3:0 iz mene su provalili neki meni dotada nepoznati, rekla bih, uspavani osjećaji. Počela sam plakati od sreće, cijelo moje biće bilo je ispunjeno ponosom i ljubavlju prema domovini. Iznenadila me je silina tih osjećaja i činjenica da su oni u stvari bili uvijek tu negdje prisutni te da ih se samo moralo oživiti. Taj dan neću nikada u životu zaboraviti.

Riječ: Potom je došlo do želje da se priključite Hrvatima. Kako to da ste izabrali upravo HDZ kao udruhu u kojoj želite djelovati?

Medvidović: Zato što je to politička stranka i što me politika vrlo zaokuplja. To je okvir unutar kojeg mogu i želim djelovati, boriti se za određene ciljeve i ostvarenja. Osjećam da mi je to u životu na neki način određeno, stoga pomalo žalim što nisam upisala političke nauke. Tko zna, možda ću to jednoga dana i učiniti.

Mario Mustapić

Treba poboljšati obrazovnu razinu mladih Hrvata

Riječ: Gospodine Mustapić, vi ste kod mladih ovdje u Wiesbadenu i kod navijača wiesbadenskog Hajduka dobro poznati. Recite nešto o sebi onim

čitateljima Riječi koji su nešto stariji i koji nisu strastveni ljubitelji nogometa.

Mustapić: Istina je da me mladi bolje poznaju jer sam i sam pripadnik tog naraštaja. Rođen sam 1979. u Wiesbadenu. Osnovnu školu i gimnaziju završio sam također u Wiesbadenu, a sada studiram gospodarstvo na sveučilištu u Mainzu. Podrijetlom sam iz Bosne i Hercegovine. Otac je Hercegovac, a majka je iz bosanske Posavine, oboje su hrvatske nacionalnosti. Kao što znate, član sam wiesbadenskog Hajduka od samog osnutka, a od 1998. sam aktivan igrač u prvoj momčadi.

Riječ: Jeste li zadovoljni igrom Hajduka?

Mustapić: Mi smo izvrsno krenuli. Okupljamo mnoštvo Hrvata, mladih i starijih što je vrlo dobro. Ove smo godine malo zakazali, sezonu smo završili ispod svojih mogućnosti. Imali smo problema s predsjedništvom, s trenerom pa i s igračima. Bilo je puno ozljeda i puno crvenih kartona.

Riječ: Kako to da vas za Hrvatsku listu nije kandidirao vaš klub, već je poticaj došao iz redova HKZ-a?

Mustapić: To je točno, nagovor je došao iz vaših redova.

Riječ: Trebalo vas je nagovarati?

Mustapić: Nije me trebalo puno nagovarati. Ja sam već prije razmišljao kako bi bilo dobro zauzeti se malo više za strance u Njemačkoj pa je poticaj vaše

udruge pobudio moje zanimanje i brzo sam pristao na kandidaturu.

Riječ: Na Hrvatskoj listi zauzeli ste drugo mjesto. Što mislite, hoće li vam to osigurati mjesto u Vijeću stranaca?

Mustapić: Nisam siguran. Kako čujem Hrvati slabo izlaze na izbore, a sad je došlo i do promjene komunalnog izbornog zakona koji bi ih svojom složenosti dodatno mogao odvratiti od glasovanja. A zapravo bi sve moglo biti tako jednostavno. Hrvati se naprosto trebaju pojaviti u što većem broju i složeno glasovati samo za listu, a ne za pojedine kandidate kako zbog složenosti pravila ne bi došlo do gubljenja glasova. To bi mi onda osiguralo mjesto u Vijeću stranaca.

Ja ću sa svoje strane pokušati pokrenuti članove i pristaše Hajduka da izađu na izbore, a nadam se i podršci HKZ-a. Problem vidim – uz prije spomenute - i u tome što u međuvremenu mnogi Hrvati, naročito mladi, imaju njemačko državljanstvo pa time gube pravo glasa.

Riječ: Možete li si predstaviti na koji način bi vi u Vijeću stranaca djelovali na dobrobit hrvatske zajednice?

Mustapić: Mislim da je važno uspostaviti dobre odnose s raznim gradskim strukturama kao i s ostalim strancima. Treba graditi hrvatski lobi u gradu, mora se znati da smo prisutni i da se u nas može pouzdati.

Stranci bi općenito trebali međusobno bolje surađivati, pogotovo u pogledu integracije kako bi što bolje iskoristili prednosti koje im ovo društvo pruža.

Sasvim konkretno: zauzeo bih se za mlade, naročito za mlade Hrvate i to na području školstva i izobrazbe. Gledajući statistike puno je manji broj mladih stranaca koji završavaju škole, posebno gimnazije i fakultete nego li je to slučaj kod mladih Nijemaca. Čak je i nemali broj onih koji ostaju bez završne svjedodžbe i nemaju nikakav nauk. Tom bi se problemu trebalo sustavno prići i rješavati ga zajedno s Nijemcima. Svakako treba poboljšati obrazovnu razinu mladih stranaca jer upravo u njima koji odrastaju dvojezično i uz to uče strane jezike vidim veliki potencijal ne samo za njemačko društvo već i za cijelu ujedinjenu Europu čiji bi sastavni dio jednog dana trebala biti i Hrvatska.

Riječ: Integracija je trenutačno vrlo aktualna tema u Njemačkoj. Nijemci odustaju od "Gastarbeiter-a" - gosta-radnika i poduzimaju sve kako bi strance što bolje integrirali. Čak to žele i zakonom propisati. Ne postoji li pritom opasnost od asimilacije i nije li to njihov krajni cilj?

Mustapić: Ne bih rekao. Njemačka je manje-više postala multikulturalna i Nijemci su se pomirili s tom činjenicom. Osobno mislim da je integracija itekako potrebna. Svaki stranac ovdje ili u bilo kojoj

stranoj zemlji trebao bi se uklopiti u društvo te dotične zemlje kako bi što bolje prosperirao i kako bi se što bolje osjećao. Pritom je važno da se ne odrekne vlastitog identiteta.

Riječ: Hoće li drugo ili treće pokoljenje hrvatskih iseljenika uspjeti zadržati identitet?

Mustapić: Da bi se zadržao identitet prva i najvažnija stvar je održavanje i njegovanje materinskog jezika i kulture, te redovite veze s domovinom. To je zadaća prvenstveno roditelja koji bi kod kuće s djecom trebali isključivo govoriti hrvatski. Kasnije to postaje vlastita odgovornost svakog pojedinca.

Hrvati u Njemačkoj imaju sreću što je Hrvatska blizu pa su veze s njom vrlo jake. Vjerujem da će se prije od nas Hrvata asimilirati djeca Kineza ili Afrikanaca u Njemačkoj jer su njihove veze s domovinom vrlo rijetke ili gotovo nikakve.

Riječ: To su vrlo pozitivna gledanja. Razmišlja li većina mladih kao vi?

Mustapić: Jedan dio svakako da. Čak ima i onih koji svoju budućnost vide u Hrvatskoj. I ja sam jedan od tih. Iz tog razloga studiram gospodarstvo, možda ću jednog dana svojom stručnošću i znanjem Hrvatskoj biti od koristi.

Josip Grbešić

Zajedničkim snagama pridobiti što veći broj glasača

Riječ: Gospodine Grbešić U Njemačku ste došli u vrijeme rata u Hrvatskoj?

Grbešić: Ne, u Njemačku sam došao krajem osamdesetih zajedno sa suprugom koja je kao medicinska sestra dobila posao u Wiesbadenu. Nedugo zatim, 1991. započeo je rat u Hrvatskoj. To me je strašno potreslo, a strahovao sam i za obitelj u Osijeku. Sva tri brata bila su u Hrvatskoj vojsci, prošli su sve slavonske bojišnice, a najmlađi brat je teško stradao tako da je danas 90-postotni invalid. Živio sam u neprekidnoj napetosti, često sam odlazio u Hrvatsku i bio rastrgan između Wiesbadena i Osijeka. U to vrijeme sam se priključio Hrvatskoj kulturnoj zajednici koja je tada i humanitarno djelovala i putem koje sam mogao puno pomoći.

Riječ: Bila su to užasna vremena za sve nas, koja nećemo, vjerujem, nikada zaboraviti i koja će nas još dugo zaokupljati. Što je za vas značio kraj rata i oslobađanje hrvatskih teritorija?

Grbešić: To je za mene bilo veliko olakšanje, a zatim postupno vraćanje normalanom životu.

Josip Grbešić s kćerkom Laurom i sinom Lukom

Postalo mi je jasno da zapravo živim u Njemačkoj i da bih se trebao uklopiti u to društvo. Kao prvo želio sam naučiti jezik, pa sam upisao intenzivni tečaj njemačkoga. Ubrzo potom dobivam zaposlenje u jednom domu za retardiranu djecu. Tu i danas radim.

Riječ: Bili ste vrlo aktivni u predsjedništvu HKZ-a puna dva mandata. U međuvremenu ste postali otac dvoje djece. Je li to razlog vašeg danas nešto slabijeg zauzimanja u HKZ-u?

Grbešić: Vrlo sam sretan i ponosan otac. Imam dvoje prekrasne djece, ali morate znati da su djeca osim sreće i vrlo velika obveza. Supruga i ja, a oboje radimo, nemamo ovdje nikoga od obitelji. Najviše nam nedostaje baka koja bi pokadkad mogla pričuvati djecu. Zbog toga sam se više posvetio djeci, a manje vremena je ostalo za rad u zajednici.

Riječ: Za kandidata Hrvatske liste vas je predložila HKZ, što ste vi prihvatili. Znači li to da ćete ubuduće imati više vremena?

Grbešić: Da, stanje je sada nešto bolje. Dobili smo mjesto u vrtiću za sina, na poslu sam unaprijeđen, što je dovelo do promjene mog radnog vremena pa ću svakako biti manje opterećen. Vjerujem, ako budem izabran, da ću se moći posvetiti radu u Vijeću stranaca.

Riječ: Poznajete li teškoće koje iseljenike najviše tište i može li se putem Vijeća stranaca pomoći?

Grbešić: Ne pripadam onom prvom iseljeničkom valu šezdesetih godina pa ni onom drugom poslije 1971., ali imao sam prilike upoznati te ljude i njihove probleme, a i sam sam prošao proces iseljavanja, iako pod drugim okolnostima, tako da

dobro znam što to znači. Dakle imam iskustvo i znam teškoće s kojima se iseljenici susreću i uvjeren sam da se ta problematika može tematizirati i u tom smjeru djelovati.

Riječ: Na izborima za Hrvatsku listu zauzeli ste treće mjesto na listi. To treće mjesto vam ne daje velike izgleda na ulazak u Vijeće stranaca i to stoga što se Hrvati slabo odzivaju na izbore. Od 1327 Hrvata, prijavljenih na području Wiesbadena prema službenim podacima (neki se još uvijek vode kao Jugoslaveni pa se može poći od pretpostavke da ih ima oko 2000) na izbore za Vijeće stranaca je prije četiri godine izašlo samo njih stotinu. Kad bi na izbore u jesen izašlo oko tristo Hrvata s lakoćom bismo dobili tri zastupnika u Vijeću stranaca, a to znači da bi i vi bili među njima.

Što vi mislite zbog čega je odziv Hrvata tako slab?

Grbešić: Mene to ne iznenađuje. Hrvate naprosto ne zanima ne samo Vijeće stranaca, nego ne naročito niti hrvatske udruge. Eto, uzmite na primjer našu zajednicu koja svake godine nudi vrlo kvalitetan program, usprkos toga teško se pridobivaju novi članovi, a masovna posjeta je rijetkost.

Riječ: Otkud toliko nezanimanje? Radi li se o neznanju ili nemaru?

Grbešić: Dijelom neznanje, ali većinom je to nemar i egoizam. Većina živi neki svoj osobni život, slijede isključivo vlastite interese. Ne razmišljaju svehrvatski, pa tamo gdje ne vide određenu dobit za sebe, u ovom slučaju je to Vijeće stranaca, tamo se ne zauzimaju. Drugi mogući razlog je vrlo dobra uklopljenost Hrvata u njemačko društvo tako da ih se sveopći problemi stranaca ne dotiču, kao na primjer netrpeljivost prema strancima u Njemačkoj koja je u prvoj liniji izražena prema Turcima, crncima i azijatima. Uz to mnogi posjeduju dvojno, hrvatsko i njemačko državljanstvo što ih potpuno štiti. Jedan dio njih želi ostati anonimni, ne žele biti dio jedne zajednice, ne žele se tražiti u nekom općem hrvatskom problemu, u stvari ne žele se osjećati kao stranci.

Riječ: Takvi su ljudi na najboljem putu da izgube vlastiti identitet.

Grbešić: Da, u pravu ste. To su strašne spoznaje.

Riječ: Usprkos svega, što bi trebalo učiniti kako bi Hrvati u većem broju izašli na izbore za Vijeće stranaca?

Grbešić: To ne će biti lak posao. Jedini je način da sve hrvatske institucije i udruge zajedničkim snagama i promičbenim nastojanjima pokušaju pridobiti što veći broj glasača. Tu bi Hrvatska katolička misija mogla najviše pomoći. Možda bi se na taj način mogao postići odaziv od nekih 20 do 30 posto što bi bilo dovoljno za tri hrvatska zastupnika u Vijeću stranaca.

Razgovarala: Biserka Andrijević

Glasujemo za Hrvatsku listu !

Hrvati iz Wiesbadena su u nedjelju, 24. lipnja, u dvorani HKM-a glasovali za kandidate Hrvatske liste s kojima će nastupiti na izborima za Vijeće stranaca u jesen ove godine

Ponovimo za one koji još ne znaju (ili su zaboravili) što podrazumijevamo pod «Hrvatskom listom». «**Hrvatska lista**» je naziv izbornog saveza i zajedničkog nastupa svih hrvatskih udruga u Wiesbadenu i Hrvatske katoličke misije na izborima za Vijeće stranaca grada Wiesbadena. Kandidati Hrvatske liste su dakle zajednički kandidati svih hrvatskih udruga za vijećnička mjesta u Vijeću stranaca, a nisu oni sami po sebi ta lista. Isto vrijedi i nakon izbora: oni koji budu izabrani u Vijeće stranaca, moraju u tom tijelu jednako i bez razlike zastupati interese svih hrvatskih udruga, bez obzira u kojoj udruzi inače djeluju.

Povijest izbornog saveza - «Hrvatske liste» - počinje s hrvatskom samostalnošću. Prvi put u 1993. godini Hrvatska lista osvaja dva mjesta, drugi put 1997. jedno mjesto, a ove godine bi opet trebali osvojiti najmanje dva mjesta, jer smo za kandidate uspjeli pridobiti sposobne mlade ljude, pune poleta i volje da i preko Vijeća stranaca pomognu svakom trudu i radu za Hrvatsku i Hrvate. Završimo ovaj vrlo kratki prikaz povijesti jednim primjerom uspješnog djelovanja naših zastupnika u Vijeću stranaca: hrvatske udruge nisu (osim manje pomoći HKZ-u) 1993. godine za svoje djelovanje primale nikakvu redovitu materijalnu pomoć od grada, danas ta pomoć iznosi nekoliko stotina maraka mjesečno.

Priprema glasovanja za kandidate Hrvatske liste je ove godine bila otežana primjenom novog zakona o lokalnim izborima u koje spadaju i izbori za Vijeće stranaca. Za razliku od 1997. godine kad je svaki birač imao samo jedan glas, ove godine ima onoliko glasova koliko je raspoloživih mjesta u Vijeću stranaca, dakle 31 ! To je uvedeno kako bi svaki birač mogao, ukoliko to želi, svakog pojedinog zastupnika u Vijeću stranaca birati poimence, potpuno zanemarujući stranke ili skupine koje su ih istaknule kao kandidate. Velika mana takve zamisli je ta što bi svaka skupina koja želi izaći na izbore morala imati 31 kandidata a k tomu još i sve podjednako dobre! Koliko je to neostvarivo uvidjeli su i sami tvorcii takvog izbornog zakona pa su ostavili mogućnost i starog načina glasovanja, ipak s tom razlikom što jednoj stranci ili skupini ne dajemo kao prije samo jedan glas nego 31. Nadalje je moguće i podijeliti glasove, pa neke dati pojedincima a samo one preostale dati određenoj

stranci ili skupini. Uvedeno je čak i stupnjevanje od 1 do 3 što znači da nama najdražim kandidatima možemo dati najviše tri glasa, onim manjem dragim samo dva ili tek jedan glas. Za svaku od tih brojnih mogućnosti nađeni su i odgovarajući izrazi kao što su kumulirati, panaširati, kombinirati, a koje sada nećemo niti podrobnije pojašnjavati, niti pravilno prevoditi na hrvatski.

Kako onda glasovati tako da hrvatske udruge i Hrvati u Wiesbadenu budu najbolje zastupljeni? Nije bilo dovoljno naći samo tri dobra kandidata usprkos tome što nema nimalo izgleda da bi više od troje uopće mogli biti izabrani. Hrvatski birač može svoj 31 glas dati Hrvatskoj listi samo ako na toj listi ima barem 11 kandidata (9 kandidata po 3 glasa i 2 kandidata po 2 glasa čini 31 glas). Kod samo tri kandidata hrvatski birač bi upotrijebio tek 9 glasova (svaki kandidat može od jednog birača dobiti najviše tri glasa) dok bi preostalih 22 glasa propalo. Zato je trima izabranim kandidatima dogovorno trebalo dodati još osam onih koji su pristali da budu na listi kako bi se iskoristili svi hrvatski glasovi.

Hrvatskim biračima je time glasovanje olakšano u najvećoj mogućoj mjeri, usprkos novom izbornom zakonu i svoj njegovoj složenosti. **Dovoljno je da na glasačkom listiću jednim jednim križićem označe Hrvatsku listu i već su dali hrvatskim kandidatima najveći mogući broj glasova - svih 31.** Ako dovoljno birača izađe na jesenske izbore, u Vijeće stranaca će ući prvo dvoje, možda čak i troje kandidata s Hrvatske liste.

U nedjelju, 24. lipnja, u dvorani Hrvatske katoličke misije, nazočnih 61 Hrvatica i Hrvata izabrali su sljedećih troje kandidata:

1. Antonija Medvidović	38 glasova
2. Mario Mustapić	32 glasa
3. Josip Grbešić	30 glasova

Daljnjih osam kandidata je dogovorno dopisano, pa je time osigurano da neće doći do gubljenja glasova hrvatskih birača.

Hrvatske udruge će se pred izbore ponovno obratiti Hrvaticama i Hrvatima u Wiesbadenu kako bi ih još jednom pozvali da u što većem broju glasuju za Hrvatsku listu.

Ivo Andrijević

OPET SCHLAVI?

Koliko će dugo još Istrani nasjedati IDS-ovim bajkama o ulasku u europski raj čim odbace hrvatsko ruho?

Kad god mogu – a to je tri, četiri, pa i pet puta godišnje, odlazim u domovinu. Odlazim doduše u kraj čijem je stanovništvu propala Jugoslavija svojevremeno mnogo, mnogo manje smetala nego meni, kraj «Novog lista» - tiskovine u kojoj jedna Jelena Lovrić sa svog komadića papira još uvijek može prospati mržnju i prezir prema Hrvatskoj, ali ipak kraj koji je nedvojbeno hrvatski, u kojem nacionalna ili državna pripadnost nikome po ničemu i nimalo nije upitna, koji je tijekom domovinskog rata dao brojne branitelje ličke bojišnice i u kojem se dobro osjećam otkad je nezavisne Hrvatske. Upravo stoga me od nekog vremena sve više zaokupljaju i zbunjuju događaji u neposrednom susjedstvu, jer moj hrvatski kraj je vrlo, vrlo blizu Istre.

Po Kastavštini, visoravni oko Kastva podno Čičarije pa prema obroncima Risnjaka, i u Rijeci, blizina Istre se osjeća slično kao što se na primjer u Zagrebu osjeća blizina Hrvatskoga Zagorja. Istom se čakavštinom, slatkom, Nazorovom, govori po Kastavštini i Istri, istu glazbu slušaju, isti je mentalitet ljudi (radini su, ali se znaju i vole veseliti), vrlo je slična klima i krajolik, gledaju jedni druge preko Kvarnerskog zaljeva koliko se mimo Učke vidi, a često i idu jedni drugima. Ma isti je to puk, reklo bi se. Ali Istra ima nešto što nema ni Kastavština, ni Rijeka, niti bilo koji drugi hrvatski kraj. Istra ima IDS.

Meni - koji sam na Kvarner, u neposrednu blizinu Istre, doselio više igrom slučaja nego svojom voljom (zažalio naravno nikad nisam) - bila je velika bliskost ljudi i običaja s ovu i s onu strane Učke iz godine u godinu sve bjelodanija. Nikakvog traga nekoj podijeljenosti nisam nalazio, niti zbog zemljopisne odvojenosti Istre (s ostalim hrvatskim krajevima spaja ju ustvari preprjeka – planina Učka), niti zbog različite povijesti. Zato mi je teško prihvatiti da bi taj isti (ili barem vrlo sličan) puk o državi i naciji sasvim drukčije razmisljao. Pojavi IDS-a, barem u početku, nisam stoga pridavao veće značenje. Činila mi se prolaznom, ta bilo je i drugdje u Hrvatskoj sličnih pokušaja sličnih političara. Osim toga nije IDS prije bio ni izdaleka ovo što je danas postao. Kako je tijekom godina sve jasnije pokazivao svoje pravo lice, rasla je i moja sumnjičavost, ali tek zadnji događaji – donošenje novog statuta Istarske županije s više stavaka nespojivih s Ustavom Republike Hrvatske, poništavanje tih stavaka vladinom odredbom i istupanje IDS-a iz vlade - potaknuli su me na bilježenje niza osobnih dojmova o susjedima Istranima i njihovom IDS-u.

«Fenomen IDS» (a rječju «fenomen» želim označiti nešto neobično, neočekivano i teško objašnjivo) nije još došao do izražaja na prvim demokratskim izborima u Hrvatskoj. Istrani su tada - slično Kastavcima i Rječanima – glasovali «na sigurno» za SDP - iz nekoliko razloga. Jedan je mogao biti nešto poput ravnodušnosti prema Jugoslaviji, nešto sa čime se čovjek pomiri, jer nema druge. Drugi je možda bio nevjerica da Hrvati ikad mogu imati svoju državu, da je to tek pusti san ma koliko on bio lijep. Treći je razlog bio nekako i najobičniji i najrazumljiviji (razumjeti ne znači odobravati) – uplašili se ljudi progona i osвете jedne opake diktature, budu li glasovali za Hrvatsku. Itekako sam osjetio taj strah kad sam u svom selu na kamene zidove lijepio plakate sa slikama Savke i Tuđmana, a na okolnim prozorima se žurno zatvarale «škure». Kasnije su se vjerojatno svi ti uplašeni i sami iznenadili kad je stranka njihovog izbora priznala poraz i mirno predala vlast onima čije su se pobjede prepali.

IDS je u Istri pobijedio na sljedećim izborima zahvaljujući mješavini nejasnih raspoloženja: nezrelog i nedorečenog prkosa HDZ-u, osвете onima koji su zavlitali Hrvatskom iako je to u jednoj - makar i raspadajućoj - Jugoslaviji zapravo moralo biti nemoguće, naknadnog pravdanja pred samim sobom zbog vlastitog straha na prvim izborima time što eto ni ovaj put nisu glasovali za stranku s pridjevom «hrvatska». Takva prva pobjeda IDS-a, zasnovana više na glasovima «protiv» nego «za» nije još nikoga mogla ozbiljnije zabrinuti. S ovu pak stranu Učke bilo je više iskrenosti, glasovalo se opet za SDP, ali se time ovog puta svjesno glasovalo i za hrvatsku državnost.

Gledajući tih ranih devedesetih godina s kastavske visoravni preko širokog kvarnerskog zaljeva prema Istri, pomislio bih katkad na IDS, na prve znakove podilaženja talijanskoj manjini, ali bih onda odmahnuo rukom. Proći će to kad Hrvatska dobije rat, kad nezavisnost bude potvrđena ne samo politički nego i vojno, kad nepovjerljivi po stoti put protrljaju oči, a Hrvatska uvijek ponovno bude java a ne san.

Išao sam u Istru kratko nakon Oluje. U Pazinu je istarskim postrojbama Hrvatske vojske koje su se vraćale s bojišnice priređen svečani doček, pravo narodno slavlje. Jedva sam stigao do Pazina, jer je desnu stranu ceste zauzela duga kolona autobusa punih hrvatskih bojovnika iz Istre. Mahali su

hrvatskim stijegovima i stijegovima svojih postrojba dok sam ih preticao. U Pazinu su se postrojili na nogometnom igralištu, prije otpuštanja svojim domovima. Jedna pojedinost svečanosti mi se jako dosjekla u sjećanje: nakon govora tadašnjeg istarskog župana na hrvatskom, po sadržaju nedvojbeno domoljubnog i nagrađenog dugim pljeskom, dodao je i samo nekoliko kratkih rečenica na talijanskom, reda radi, rekao bih, koje su međutim popraćene - zvižducima. Za koga li to IDS traži dvojezičnost, upitao sam se tog trenutka. No tada u Pazinu opijen radošću i uživajući u slavlju nisam više nijednom pomislio na IDS.

I nakon Oluje je IDS u Istri opet pobijedio i opet je to naizgled bilo manje vlastitom zaslugom, a više zbog tuđih grijeha. Nažalost je tih tuđih grijeha bilo puno previše – od zloporabe položaja, korupcije i oholosti (sve smo dali za državu, sada neka država da sve za nas) do splekata i kleveta protiv vlastitih stranačkih suradnika. Bilo je tih grijeha toliko da su osobna razračunavanja, čistke i korupcija u samome IDS-u izgledale skoro bezazleno. Potvrdu da se radilo o vrlo sličnim, čak istovjetnim postupcima, dobio sam neočekivano od majstora, izvođača mnogih građevinskih radova na mojoj kući, čovjeka Kastavštine, hrvatskog branitelja, s kojim sam se poslije obavljenog posla rado upuštao u razgovor. Pitao sam ga pola u šali za koga glasuje. Poznavajući dobro «kako dišem» odgovorio mi je zadijevajući: «Za HDZ sigurno ne!». Malo ozbiljnijim glasom sam nastavio: «Nije valjda za IDS?» «Ma ne, isti su ti oni kao HDZ» - odgovorio je skoro uvrijeđeno. Dopustite da ga dopunim kako ne bi bilo zabune – mislio je na iste načine i postupke kako doći i ostati na vlasti, uključujući i zabludijevanje naroda, a ne na iste programe.

HDZ je za svoje propuste kažnjen, a IDS – zahvaljujući možda nužnoj, ali po stranačkim programima potpuno neskladnoj koaliciji šestorice – nagrađen. Hrvatski sabor i vlada «obogaćeni» su ljudima kojima je do svega stalo samo ne do Hrvatske. IDS-u se ulaskom u vladu pružila jedinstvena prilika da pokaže i dokaže kakvu Hrvatsku želi, ako mu već ona pod vodstvom HDZ-a nije valjala. IDS je međutim dokazao samo ono što se već dugo naslućivalo: nikakva Hrvatska mu nije dobra, pa je i sasvim nevažno tko vlada. I u vlastitom sudjelovanju u vladi vidjeli su jedino priliku za ucjenu. Pokušaj uvođenja dvojezičnosti na razini cijele Istarske županije nije nikakav izraz skrbi za talijansku manjinu u Istri nego izmišljanje takve istarske posebnosti koja će ju od Hrvatske udaljiti i odvojiti. Koliko bi potrajalo dok bi IDS koji se sada tobože zalaže za ravnopravnost jezika, od hrvatskog prvom prilikom napravio drugorazredni jezik?

«Fenomen IDS» se nažalost ne tiče samo stranke, jer se uistinu svugdje, pa tako i u Istri, svakakvih političara nađe, bezobzirnih u borbi za vlast, vještih u zloporabama i varanju puka, s jedinim, brižno prikrivanim ciljem osobne koristi. «Fenomen IDS»

se sve više tiče onih koji takvim političarima uporno daju glasove, tiče se (većeg dijela) istarskog puka.

Po čemu Istranin misli da je «posebniji» od Međimurca ili Ličanina. Zar po tome što maše nekakvom dvojezičnošću iako mu znanje talijanskog jedva dostaje za kupovinu u Trstu? Eto potvrde, ta Međimurac ne uvodi mađarski a Ličanin turski kao službeni jezik županije. Zaostalih li krajeva, koji Istru samo koče na putu u Europu!

Po čemu je Istranin «Istrijan» a ne Hrvat? Što su onda istarski Talijani koji su taj naziv za sebe izmislili kako bi naglasili čija je Istra? Ako su i oni Istrijani, postoji li uopće manjina u Istri? Zar su to onda Hrvati?

Kamo bi to Istranin, ako mu sada nije dobro i gdje će mu to biti bolje? U Italiji? U Europi? U Europu neće bez Hrvatske! Neće ni u Italiju, ma koliko se dvojezičnošću dodvarao, ali čak i kad bi mu uspjelo nemoguće, zar bi mu bilo bolje? Ta bili su dugo, dugo pod Italijom i svejedno ostali Hrvati. Talijanska gospoda im nije ni narodnog imena priznavala, te ih je zvala «schiavima». Naziv «Istrijan» je za gospodu bio određen, ta Istra je i bila njihova, a ne nekih schiava. A pred 60 godina je schiavima tako dobro bilo da su hrlili u partizane! U redu, danas više nema fašizma, ali građana drugog reda puna je demokratska Europa!

Teško je pisati o nečemu što dušu uzbuđi ali pamet ne uzmogne razumjeti. Složit ću se da ne poznajem Istru dovoljno, ali se pitam može li ikad takvog poznavanja biti da nijekanje samog sebe razumijem? Rado bih zato pri kraju ovog članka prenio riječi jednog Istranina, akademika Josipa Bratulića, predsjednika Matice hrvatske (iz «Matice», časopisa Hrvatske matice iseljenika, broj 5, svibanj 2001., razgovor pod naslovom «Istarski puti i stranputice»):

«U zadnjih deset godina dosta je tzv. antifašista u Istri vratilo prezime kakvo im je dao fašizam. Srame se hrvatstva! A onaj koji se srami svoga oca, svoje majke, svoje obitelji, svojih korijena to je jadan čovjek! To je kao onaj crnac koji hoće po svaku cijenu biti bijelac, jer u boji kože vidi jedino dobro i jedini svoj napredak, jedinu svoju promociju. Svi vidimo da je on crnac, a on stalno dokazuje da je bijelac. Tu leži problem, tu je korijen gubitka identiteta.»

Zašto Hrvati iz Istre, tako slijepo vjeruju svojim političarima kako će im odmah biti bolje čim prestanu biti ono što su uvijek bili, a za što su prošlih stoljeća i velike žrtve podnosili? Zar ne pomišljaju da će nužno morati napraviti i sljedeći korak, to jest postati nešto drugo, nešto što nikad nisu bili, jer nisu htjeli biti? Pitaju li se kako će završiti ako prestanu biti ono što jesu, a ne uspiju postati to drugo? Kako ne shvaćaju da će onda jedino biti – nitko i ništa!

Tko se boji zime još ...

**Tradicionalni izlet članova i prijatelja
HKZ-a, 6. svibnja 2001., izletišta Platte**

I ove godine kao i često dosad, svibanj se najavio lijepim sunčanim vremenom. Budilo je to nadu da će tako biti i na našoj već neizostavnoj proljetnoj roštiljadi na izletištu Platte. Sreće ovoga puta nije bilo, upravo je u nedjelju 6. svibnja naglo i jako zahladilo. Članove HKZ-a to nije obeshrabilo, znali su da će usprkos hladnoće biti lijepo. I doista je tako bilo, pridošlice se za zagrijavanje dočekivalo i nudilo domaćom komovicom i šljivovicom. Kako je vrijeme odmicalo u kolibi je postajalo sve toplije i ugodnije. Poslije vrlo ukusnog objeda ostatak poslijepodneva proveo se u razgovoru, smijehu i pjesmi uz pokojnu čašicu vrsnog vina. (BAn)

OMASOVLJENJE - PREDUVJET OPORAVKA

Sastanak predsjedništva HSKNj-a s udrugama iz rajnsko-majnskog područja održan u prostorijama Hrvatske katoličke misije u Wiesbadenu, u subotu 19. svibnja 2001.

Poziv na sastanak s predsjedništvom HSKNj-a upućen svim hrvatskim udrugama koje djeluju na području Rajne i Majne, bez obzira jesu li članice ili ne, nedvojbeno svjedoči o trudu koji se ulaže u oživljavanje djelovanja HSKNj-a te je vrijedan svake pohvale. No iznimno slab odziv udruga-članica te potpuni izostanak udruga koje bi se tek trebale učlaniti, jasno pokazuje koliko taj trud dosada nije urodio plodom. Time je i glavna tema razgovora već bila predodređena - kako omasoviti i oživjeti Hrvatski svjetski kongres u Njemačkoj? Osim toga kraće se govorilo o još dvije stvari na izričit zahtjev predstavnika dviju udruga, ujedno jedinih nadstranačkih od malobrojnih nazočnih, a dodajmo i izlaganje jednog-gosta pojedinca koje nije bilo izravno vezano za HSKNj.

No krenimo redom. Pozivu na sastanak odazvale su se HKZ Wiesbaden, AMAC Deutschland, te ogranak HDZ-a iz Wiesbadena. Moglo bi se dodati i ogranke HDZ-a iz Frankfurta i Bad Homburga, jer su njihovi predstavnici bili nazočni kao članovi predsjedništva HSKNj-a. Odziv je dakle bio vrlo slab i jasno ukazuje koliko je silnog napora i upornosti potrebno kad se jednom izgubljeni ugled i utjecaj nastoji povratiti makar i manjim dijelom. Pričinja se to težim nego početi iznova, kao da nismo ni na početak stigli, jer tek treba otkloniti mnoga razočaranja, zaustaviti daljnje nazadovanje prije nego bude ikakvih izgleda za napredak.

Predstavnici HKZ-a Wiesbaden (Biserka i Ivo Andrijević) su na početku sastanka tražili odgovor na pismo HKZ-a upućeno predsjedništvu HSKNj-a, a u kojem je izraženo neslaganje s njihovom preporukom za pomoć pri popisu stanovništva Republike Hrvatske gdje su uz poslanstvo i Hrvatske katoličke misije navedeni još i ogranci HDZ-a, a sve druge hrvatske udruge «zaboravljene». Od predsjedništva je dobivena zadovoljavajuća isprika.

Predstavnik AMAC-a (Ivica Košak) zahtijevao je dodatno pojašnjenje nekih odlomaka članka «Hrvatsko zajedništvo» iz «Riječi» broj 27 koji je od nekoliko članova predsjedništva HSKNj-a označen kao štetan za zajedništvo, a s čime se AMAC nije želio pomiriti. U razlaganju da spomen i osuda propusta znači želju za poboljšanjem, a prešućivanje naprotiv samo pospješuje nove propuste, AMAC je dobio podršku HKZ-a Wiesbaden.

Najviše vremena posvećeno je onome što je nazočne najviše i brinulo — kako pridobiti nove članove, oživiti HSKNj, povećati njegov ugled i utjecaj. Navedimo ukratko neka od izlaganja. G. Müller (dopredsjednik) je rekao da se treba početi s radom «odozdo» to jest najviše pažnje posvetiti povećanju članstva, a to je moguće oživljavanjem suradnje na razini pokrajine ili područja. Osvrćući se na prošle razmirice upozorio je i one koji ostanu u manjini da se s tim moraju pomiriti a ne ucjenjivati i napuštati kongres, ali i one koji tvore većinu da ne smiju mišljenja manjine omalovažavati i

bezobzirno odbacivati nego im pokazati dužno štovanje. Ivo Andrijević (HKZ Wiesbaden) je ukazao da snagu kongresa treba tražiti prije svega u masovnosti, a ne u istaknutim pojedincima, jer oni bez članstva mogu predstavljati samo sebe osobno, a ne iseljenu Hrvatsku. Osim toga kod velikog broja članova je daleko lakše naći dovoljan broj sposobnih ljudi koji će voditi kongres. Treba se stoga daleko više posvetiti omasovljavanju a mnogo manje nekim prestižnim projektima. Na primjedbe o velikom žrtvovanju članova predsjedništva, odgovorio je da se nažalost uspjeh ne može mjeriti požrtvovnošću nego jedino dostignućima. Dragica Anderle (članica predsjedništva) usprotivila se napuštanju prestižnih projekata. Barem one koji su u tijeku treba i nadalje razvijati uz istovremeni rad na privlačenju novih članova, a kad se članstvo poveća treba započeti i s novim projektima. Mogućnost za pridobivanje novih članova (i zadržavanje starih) vidi u boljem obavješćivanju o radu predsjedništva. Biserka Andrijević (HKZ Wiesbaden) zatražila je da se popis članova HSKNj-a pročisti i svede na stvarno stanje, jer je - što zbog višestrukog ponavljanja adresa, a što zbog daljnjeg vođenja nekih koji su odavno prekinuli svaku suradnju — broj članova na papiru puno previsok. A ako se u osmišljavanju postupaka za oživljavanje HSKNj-a polazi od netočnih pretpostavki, onda je i uspjeh otežan. G. Galić (član predsjedništva) poziva udruge-članice da ne prepuštaju sve predsjedništvu nego da se i same zauzmu oko privlačenja novih članova iz svog susjedstva. G. Čurković (tajnik) izvješćuje da je sređivanje popisa članova već u tijeku, a namjerava, u dogovoru s predsjedništvom, dijelove zapisnika sa sastanaka predsjedništva slati svim članovima. Slavko Leban (predsjednik) je od nazočnih zatražio da predsjedništvu šalju prijedloge o pokretanju postupaka za pridobivanje novih članova i načinima rada koji bi to pospješili. Istaknuo je spremnost predsjedništva na prihvaćanje pridruženih članova predsjedništva iz redova udruga-članica koji bi mogli preuzeti odgovornosti u nekim djelatnostima ili projektima i time znatno odteretiti stalne članove predsjedništva. Karlo Kutnjak je zamolio za razumijevanje što će se udaljiti od teme, pa onda razložio svoj prijedlog za pomoć hrvatskom gospodarstvu. Rekao je da su razvojne mogućnosti mnogih hrvatskih tvrtki itekako velike - i zbog inovativnih proizvoda i zbog znanja i sposobnosti zaposlenih — ali nedostaju sredstva za izlazak na europsko tržište. Izlaz vidi u osnivanju fonda za ulaganje u razvoj hrvatskih tvrtki s vrlo dobrim izgledima na uspjeh. Izrazio je nadu da će i HSK jednog dana djelatno surađivati s takvim fondom.

Sastanak HSKNj-a s udrugama-članicama u Wiesbadenu pokazao je da dobra volja postoji, ali je i svima nazočnima zorno predočio da je od dobre volje do dobrih rezultata još vrlo dug put.

Ivo Andrijević

Poziv u pomoć došao je iz Wiesbadena

Služba malteških vitezova (Malteser Hilfsdienst) proslavila desetu obljetnicu humanitarne djelatnosti za istočnu Europu, 19. svibnja 2001., u mjestu Winkel / Rheingau

U subotu, 19. svibnja ove godine, Služba malteških vitezova Biskupije Limburg proslavila je 10-obljetnicu humanitarne djelatnosti na području istočne Europe. Tim povodom održana je misa zahvalnicu u župnoj crkvi u Winkel-u i upriličen svečani domjenak u prostorijama župe. Na svečano obilježavanje ove hvale vrijedne djelatnosti pozvana je i Hrvatska kulturna zajednica Wiesbaden s kojom je pred 10 godina dogovoren prvi pothvat – početak jednog decenija snažne humanitarne djelatnosti na srednjo-europskom jugu.

Među uzvanicima bili su pored ostalih biskup Sopi, župnik Knežević (direktor Caritasa Vrhbosanske biskupije), fra Žarko Maretić (Provincijal Splitske franjevačke provincije). Hrvatsku kulturnu zajednicu Wiesbaden predstavljao je njen predsjednik Ante Marinčić.

Članovi predsjedništva HKZ-a nedvojbeno neće zaboravit sastanak s predstavnicima Službe malteških vitezova limburške Biskupije, grofom Eltzom, g. Trostom i g. Klasnerom, početkom svibnja 1991. godine u Wiesbadenu, koji je trajao dugo u noć i na kojem je dogovoreno ne samo kuda će krenuti prva pomoć, nego su postavljeni temelji dugogodišnje suradnje s HKZ-om, uskoro proširenom i na mnoge druge hrvatske udruge širom Njemačke. Naše prvo zajedničko prikupljanje pomoći, te prijevoz hrane, lijekova i odjeće u lipnju 1991. godine bili su namijenjeni Drnišu.

Kako je sve započelo i kako se dalje razvijalo donosimo u zapisu g. Bernd-a Trost-a, poslovnog voditelja Malteške službe pri Biskupiji Limburg. (AM)

Von Bernd Trost

1. Ein Hilferuf aus Wiesbaden

April 1991: Über die Rheingauer Kollegen erreicht

die Diözesangeschäftsstelle der Malteser ein Hilferuf der Kroatischen Kulturgemeinschaft aus Wiesbaden. Von Spannungen zwischen Serben und Kroaten, Vertreibungen aus der Kraijna und Problemen mit der Unterbringung und Versorgung Vertriebener ist die Rede. - Jugoslawien, das stand für Land für Campingplätze auf Istrien, herrliche Wintersportgebiete in Slowenien, eine reiche Kulturlandschaft entlang der Adria usw. kurzum ein Urlaubsparadies, insbesondere mit erschwinglichen Preisen für Familien.

Jugoslawien, ein neuer Krisenherd? Mit erheblicher Skepsis nehmen wir Kontakt zur Kroatischen Kulturgemeinschaft auf. Aus einem ersten Gespräch wird eine Sitzung bis spät in die Nacht. Am Ende vereinbaren wir, dass zwei Malteser kurzfristig zu einer Evaluierung aufbrechen um sich vor Ort ein Bild von der Lage zu machen und Möglichkeiten der Hilfe zu prüfen.

2. Erste Eindrücke vor Ort

Juni 1991: Mit einem Linienflug der JAL starten wir ab Frankfurt zur Evaluierungsreise. Um uns herum sind meist Touristen im Freizeitlook. Flimmernde Hitze steht über dem Rollfeld in Split, Vertreter von Reiseveranstaltern empfangen ihre Urlaubsgäste, fröhliches Stimmengewirr füllt die Flughafenhalle. - Auch wir werden erwartet: Pater Ante (einer von vielen Pater Antes, die wir später noch kennen lernen sollten), ein junger Franziskaner mit einem alten Opel ist unser Ansprechpartner. In seiner Gemeinde in Drniš, eine gute Autostunde von Split entfernt im Hinterland, werden wir zum ersten Mal mit der Realität des bis dahin im westlichen Ausland weithin unbekanntes Konfliktes im Vielvölkerstaat Jugoslawien konfrontiert.

In dem kleinen Städtchen hat man sich auf Notzeiten eingestellt. Mehrere hundert Vertriebene aus Knin und Kijevo haben bei Verwandten und Bekannten Unterschlupf gefunden. Pater Ante und seine Mitbrüder organisieren was sie nur können.

Im Keller des Pfarrhauses sind Lebensmittel, Babyartikel usw. eingelagert. Ehrenamtliche aus der Gemeinde haben die Verteilung an Vertriebene übernommen. In der Stadt hat sich eben ein Flüchtlingskomitee gegründet, um die Arbeit zwischen Verwaltung, Kirche und Freiwilligen zu koordinieren. Wir erfahren, dass die Situation in Nachbarorten ähnlich ist und hören von der Angst vor einem Krieg und von bewaffneten Milizen in der Krajina. - Im Pfarrhaus fehlt es an allem. Die Lebensmittel werden knapp - und ebenso das Geld, um neue zu beschaffen. Überall hängen Plakate und Aufrufe für das Referendum. Der bevorstehende Volksentscheid über die Unabhängigkeit Kroatiens ist beherrschendes Thema vieler Gespräche.

3. Die Hilfe läuft an

Nur zwei Wochen nach der Evaluierung ist der erste Hilfsgütertransport zusammengestellt. Mit drei kleinen Lastwagen und einem Begleitfahrzeug bringen Helfer der Malteser und der kroatischen Kulturgemeinschaft Lebensmittel und andere dringend benötigte Sachen nach Drniš. Am 25. Juni hatten Slowenien und Kroatien ihre Unabhängigkeit proklamiert. Die westliche Presse begann endlich, die zunehmende Eskalation des Konfliktes wahrzunehmen und über ihn zu berichten. - In der Nacht vom 26. auf 27. Juni 1991, zwei Tage nach den Unabhängigkeitserklärungen Kroatiens und Sloweniens, rollen serbische Panzer in Slowenien ein. In der gleichen Nacht verlassen unsere Helfer und Fahrzeuge nach erfolgreichem Verlauf des Hilfstransportes durch den Karawankentunnel Slowenien. Sie sind auf österreichischem Boden, als die Truppen der JNA am Flughafen in Ljubljana stehen.

Was nach diesen Ereignissen passiert, ist allgemein bekannt. Es kommt zu einem Krieg, den in seinem Umfang und seiner Grausamkeit im ausgehenden zwanzigsten Jahrhundert kaum mehr jemand für möglich gehalten hatte. - Und es kommt zu einer Hilfsaktion der Malteser in der Diözese Limburg, die alles übertraf, was sie bis dahin für möglich und machbar gehalten hatten.

4. Ein Krieg in der Sommerpause

Die Presseberichte über den ersten Transport nach Drniš, die Kontakte zu den kroatischen Freunden in

Wiesbaden und das aktive und medienwirksame Eintreten von Bischof Dr. Franz Kamphaus gegen Krieg, Gewalt und Menschenverachtung im ehemaligen Jugoslawien führen zu einer für die Malteser nicht erwarteten Bekanntheit als die „Adresse“ in Sachen humanitäre Hilfe für diese Region. Aus dem ganzen Bundesgebiet erreichen uns Hilferufe von kroatischen Gemeinden und Kulturvereinen. In Abstimmung mit der Regierung des Souveränen Malteser Ritterordens in Rom überträgt uns das Generalsekretariat des Malteser Hilfsdienstes bald die Koordinierung sämtlicher Aktionen deutscher Maltesergliederungen.

In kürzester Zeit bauen wir eine komplette Infrastruktur auf. Im September erhalten wir von Bischof Kamphaus die auf ein Jahr befristete Finanzierungszusage für einen Mitarbeiter als Koordinator. Werner Klasner, bis dahin Fahrdienstleiter der Malteser im Rheingau und in der Aktion Kroatien von Anfang an dabei übernimmt diese neue Aufgabe (wie wir damals meinen, zunächst vorübergehend. Inzwischen ist er seit fast zehn Jahren dabei). Eine leer stehende Fabrik im Rheingau wird uns von ihrem Eigentümer, Siegfried Richter, vorübergehend kostenlos zur Verfügung gestellt und wird als zentrales Nothilfelager der logistische Mittelpunkt der Arbeit (später verlegen wir das Lager zeitweise in einen stillgelegten Güterbahnhof im Westerwald, heute ist es wieder fest im Rheingau etabliert. In einem Baucontainer entsteht das, was heute als Referat Osteuropahilfe fest in unserer Struktur verankert ist. Mehrere glückliche Fügungen führen dazu, dass wir zeitweise über eine ganze LKW-Flotte verfügen und von Anfang an viele Ehrenamtliche finden, die sich als Fahrer und für die Mitarbeit im Nothilfelager zur Verfügung stellen.

Später richtet das Generalsekretariat der Malteser in Zagreb eine Dependance ein, die in das vom auswärtigen Amt initiierte Büro „Deutsche humanitäre Hilfe“ integriert ist. Joachim Krauskopf, gerade von einem Einsatz im Irak zurückgekehrt, wird unser Partner vor Ort. Er hält Kontakte zu Behörden, steuert Großprojekte der Bundesebene und beschafft laufend aktuelle Informationen über Zollformalitäten aber auch über die aktuelle Sicherheitslage, den Frontverlauf, die Erreichbarkeit von Ort und vieles mehr. [. . .]

Strani mediji u Njemačkoj: kritičan element integracije?

15. svibnja 2001. je u Mainzu održan stručni seminar o ulozi medija na stranim jezicima u Njemačkoj

Anlässlich der Fachtagung "Störenfried oder Begleiter? Die Rolle der Fremdsprachigen Medien im Integrationsprozess am 15. Mai 2001 in Mainz in Organisation der Landesbeauftragte für Ausländerfragen bei der Staatskanzlei (Frau Maria Weber).

Izvrješće, ne samo ono novinarsko, mora u načelu zadovoljiti temeljna pitanja: tko, gdje, kada, kako i što! Ovih pet pitanja nalaze se na prvim stranicama svakog telefonskog imenika, pored pozivnih brojeva policije, hitne pomoći i vatrogasaca. (Bekannt sind uns diese Fragen auch als fünf W: Wer? Wo? Wann? Wie? Was?)

Primjećujete li? Pitanje **zašto(?)** (=warum?) nedostaje! Kada se žuri, u izuzetnim okolnostima i policija i vatrogasci ne pitaju zašto! Međutim u svakodnevnici, kakvu si svi priželjukujemo, bez jurnjave i žurbe, moralo bi postojati vremena da se stane i upita: **Zašto?**

Zašto državna služba jedne njemačke pokrajine postavlja pitanje: *Jesu li novine na stranom (npr. hrvatskom) jeziku za nas Hrvate u Njemačkoj "smetnja ili utočište"?* Iz pozdravne riječi gospođe Weber mogli smo razabrati kako se u današnje vrijeme i u Njemačkoj globalizira medijsko tržište. Strani su mediji stasali uz bok njemačkim izdanjima. Etnička kultura useljenika ima svoja sredstva izražavanja. Koči li taj proces integraciju ili je on brana protiv asimilacije? Ne zaboravimo: 9 milijuna stranaca i migranata u Njemačkoj predstvaljaju više od 10% potencijala kupovne moći i na kiosku. Unatoč tome, prema izvorima Njemačkog savjeta za novinstvo (Deutsche Presserat) - *tendencija uporabe njemačkih medija kod stranaca raste. 86% "stranih" domaćinstva ima priključak na kablovsku televiziju.* Gospodin Ahmet Külahçi, voditelj berlinske redakcije turskog dnevnika "Hürriyet" navodi kako preko 80% Turaka u Njemačkoj prati njemačke medije. Unatoč tom trendu promatra prof. na katedri za novinarstvo s Justus-Liebig sveučilišta u Gießenu, gospodin dr. Siegfried Quandt, strane medije i kao - *smetnju za integraciju.* - *Stranci se ne smiju izdvojiti iz njemačke medijske sredine.* Pojave netrpeljivosti u njemačkom, posebice žutom tisku, prema strancima objašnjava prof. Quant kao pojavu prirodne ksenofobije, dok je ispoljavanje vlastitog nacionalnog ponosa stranaca - *glatka netrpeljivost kojoj nema mjesta u prodajnoj mreži slobodnog tržišta.* Nadalje tvrdi prof. Quant kako je ekvidistanca između dviju kultura nemoguća.

Multietničnost je prema njemu *nemoguća stvar.* A kao pozitivni primjer navodi 2 milijuna poljskih migranata koji su se počevši od 1910. useljavali u Njemačku i prošli kroz uspješan postupak asimilacije.

Nasuprot takvom stavu iznio je prof. dr. Karl-Heinz Meier-Braun iz međunarodne redakcije SWR-a, u Stuttgartu, primjere uspješne suradnje sa strancima u kulturnim programima.

No i on primjećuje kako upravo u regalima stranog tiska prevladava karakter žute štampe (Bullewardpresse).

Iz publike je naglašeno kako je kvaliteta medijske kulture bitni preduvjet i za integraciju etničkih manjina bez asimilacije. Politički odgoj u demokraciji i odgovarajuća školska izobrazba bitni su temelji suživota, neodvisno od ciljeva integracije ili asimilacije. A tek 10% mladih stranog podrijetla završava gimnaziju u Njemačkoj. Kod mladih Nijemaca iznosi taj broj više od 40%. Raskorak u razini školskog odgoja je veća prepreka za normalan suživot od dvojezičnosti. Sve dok više od 30% mladih stranaca ne završava nikakvu školsku izobrazbu postojati će potencijal razdora između kulturnih sredina zemlje domaćina i došljaka. Gospodarska integracija prvih "Gastarbeiters" u vrijeme potpune zaposlenosti je bila preduvjet za zadovoljstvo i slaganje s njemačkom unutarnjom politikom.

U pozadini pojačane potražnje za stručnom radnom snagom (Greencard), za Njemačku je nedopustivo da postoji promičba kulturnih i političkih neslaganja u stranim medijima. Zamislite si nedoumicu mladog znanstvenika iz npr. Hrvatske koji je stigao u Mainz i tamo našao hrvatsku zajednicu koja broji preko tri tisuće ljudi. Iz te populacije je tek dvoje mladih Hrvatica i Hrvata u Mainzu završilo gimnaziju u školskoj godini 2000./2001. Njemački bi prosjek iznosio 10-20 maturanata na tri tisuće stanovnika! Zar se ne bi taj mladi znanstvenik morao upitati: **Zašto sam ja tu potreban, kada potencijal isljenika (koji bi se mogli i morali kvalificirati) već ovdje živi?**

Na međunarodnom seminaru u Mainzu su sa hrvatske strane sudjelovali: fra Anto Batinić, urednik *Žive zajednice*, lista Hrvatskih katoličkih zajednica, Biserka Andrijević, urednica *Riječi*, glasnika Hrvatske kulturne zajednice Wiesbaden, te Ivica Košak urednik *Glasnika AMAC-a Deutschland.*

Ivica Košak.

Urota zrinsko-frankopanska

30. travnja ove godine navršilo se 330 godina od pogibije Petra Zrinskog, hrvatskog bana i Krste Frankopana, njegovog šurjaka. Obojica su na taj dan godine 1671. bila pogubljena odrublivanjem glave u Bečkom Novom Mjestu. Bili su osuđeni od carskog suda na smrt zbog «veleizdaje». Ta događanja su ujedno i povod ovog napisa za naše čitatelje makar su oni o tim zbivanjima mogli čitati i u drugim knjigama i člancima.

Da bismo shvatili svu dalekosežnost i tragičnost tih događanja moramo poći malo dublje u povijest i sami sebi posvijestiti svu muku i bol koju je hrvatski narod morao podnositi kroz dva stoljeća prije njihovog smaknuća. Mislim da se s pravom može reći, da su to bila dva najteža stoljeća hrvatske povijesti, to su bila dva stoljeća neprekidnog ratovanja s turskom velesilom, to su bila dva stoljeća čestih upada turskih četa i četa njihovih podanika Martologa (grješnika) kako su Turci zvali svoje pravoslavne podanike naseljene na područjima koja su Hrvati pred njihovim nasiljem napustili i iselili u druge krajeve izvan tadašnje i današnje Hrvatske. Ti Martolozi nisu bili Srbi nego Vlasi, a to znači ostaci romaniziranog raznorodnog pučanstva u unutrašnjosti Balkana koji su se bavili uglavnom stočarstvom. Oni su se tek u kasnijim vremenima (ponajviše u 19. stoljeću) posrbili samo zbog toga što su po vjeroispovijesti bili pravoslavni.

Sjećate li se zapisa popa Martinca iz godine 1493. o Krbavskoj bitci što smo ga objavili u Riječi točno pred tri godine. Taj poraz hrvatske vojske kojega je pop Martinac tako dramatično opisao nije bio prvi ali je bio prvi doista veliki poraz, pravi rasap hrvatskog kraljevstva: «Od tada su Turci još jedno cijelo stoljeće napredovali. Sljedećih su desetljeća padali u turske ruke grad za gradom, tvrđava za tvrđavom, kraj za krajem. Hrvatska je kroz svoje predstavnike vapila za pomoć po Europi, ali ta pomoć nije stizala. Osim povremenih velikih ratova, Hrvati su neprekidno sto godina vodili pogranični rat s Turcima i njihovim pravoslavnim podanicima, Vlasiima...» Zanimljivo je to ponovo čitati. Ali pogledajmo kako su se stvari razvijale dalje.

Nakon što su Bosna 1463. i Hercegovina 1482. pale u Turske ruke i nakon poraza hrvatske vojske na Krbavskom polju 1493. zaredala su osvajanja hrvatskih banovina, pokrajina i gradova od strane Turaka. Jedan nepotpuni niz gubitaka izgleda ovako:

- 1512. Srebrnička banovina
- 1513. Čačvina
- 1522. Vrlika i Ostrovica
- 1523. Skradin
- 1526. (nakon Mohačke bitke) Zapadni Srijem
- 1528. Lika
- 1528. Blagaj
- 1536. Požega
- 1538. Nadin i Benkovac
- 1538. Dubica
- 1540. Pakrac
- 1541. Našice
- 1544. Jasenovac i Petrinja
- 1552. Čazma i Virovitica
- 1556. Kostajnica
- 1558. Gvozdansko
- 1576. Cazin
- 1577. Cetin
- 1592. Topusko
- 1593. Sisak

Sva ta osvajanja bila su spojena s velikim patnjama pučanstva. Imovina je bivala

opljačkana, bilo je mnogo poginulih a i mnogi su ljudi bili odvođeni u ropstvo.

Nakon Mohačke bitke 1526. u kojoj je poginuo posljednji hrvatsko-ugarski kralj Ljudevit II. koji je još bio maloljetnik, hrvatski je sabor, u nadi da će Hrvatsku zaštititi od nadiranja Turaka, izabrao za svoga kralja Austrijskog Kralja Ferdinanda Habsburgškog, što je on i obećao. U isto vrijeme je slavonsko plemstvo bilo izabralo za kralja Ivana Zapolju uz koga je pristajalo i ugarsko plemstvo. Tako se tada hrvatsko plemstvo bilo podijelilo u dva tabora koja su unatoč neprekidnom turskom napredovanju i međusobno ratovala.

Najbolja slika o pomoći austrijskih kraljeva i njemačkih careva u obrani Hrvatske od turske opasnosti je popis gradova i pokrajina koje su pale u turske ruke u tijeku tri četvrtine 16. stoljeća. Dolaskom Habsburgovaca na hrvatsko prijestolje nije zaustavljen turski proboj prema zapadu i sjeveru Europe. Oni su se međutim na to bili obvezali a i na to da će poštivati hrvatske pravice. Ništa se od tih očekivanja nije ispunilo, naprotiv.

Turci su godine 1593. pod Siskom doživjeli svoj prvi veliki poraz. To je bio početak nazadovanja turske sile u Europi ali je moralo proći još jedno cijelo stoljeće dok nisu bili potisnuti južno od Dunava i Save.

Nakon poraza pod Siskom počeo je trinaestogodišnji rat 1593. – 1606. između Turske s jedne i Austrije-Mađarske-Hrvatske s druge strane. U tom su ratu Turci bili za kratko vrijeme zauzeli Sisak. Rat je završio sklopljenim mirom u kojem je kršćanska strana po prvi put ravnopravno postavljala svoje uvjete. Tom su prilikom bili oslobođeni hrvatski krajevi sjeverno od Kupe. Nakon sklopljenog mira nastao je dugotrajni (skoro šezdeset godina) mir koji je ipak bio često prekidano pograničnim upadima s obje strane. U tom sitnom ratovanju su Zrinski osjetili da je turska velesila oslabila i da je došao trenutak oslobađanja hrvatskih (naravno i mađarskih) krajeva od turske vlasti.

1664. je ban Nikola Zrinski izvršio pravi podvig. Sa svojom vojskom se južnom Mađarskom probio sve do Osijeka. Tu je zapalio Sulejmanov most koji je bio ponos turske mostogradnje u drvu i most preko kojega su turske vojske prelazile kad su išle u napade prema srednjoj Europi. Bila je to velika uvreda Turcima pa njihov vojskovođa Köpröli za osvetu

sruši novi Nikolin grad Čakovec. I tom prilikom je došlo do izražaja da Austriji nije uopće bilo po volji da hrvatski vojskovođe u ratu s Turcima imaju previše uspjeha. U blizini Čakovca se tada nalazila austrijska vojska pod zapovjedništvom generala Montecuccolija. On nije došao u pomoć!

Iste su se godine turske trupe sukobile s kršćanskom vojskom u zapadnoj Mađarskoj. Bitku, uz pomoć francuskih jedinica, vodio je isti onaj Montecuccoli. Turci su tu doživjeli žestoki poraz a Montecuccoli je izvojevao sjajnu pobjedu. Ipak tu pobjedu Austrija nije iskoristila u smislu daljnjeg oslobađanja mađarskih i hrvatskih krajeva kako su to željeli i očekivali hrvatski i mađarski plemići nego je sklopljen mir koji je za Tursku bio jako povoljan jer su na vojnom polju bili poraženi a ipak su dobili ratnu odštetu od 200 000 forinta.

Takav mir je u povijesnoj literaturi nazvan «sramotnim mirom». Hrvati i Mađari su bili silno ozlojeđeni i razočarani takvom politikom. Bio je to trenutak da se njihove zemlje oslobode od turske okupacije. Leopoldu I. Habsburgovcu nije bilo do oslobađanja Hrvatske i Mađarske od turske okupacije. Štoviše, mislili su na dvoru da jedino strah od Turaka drži Hrvate i Mađare u pokornosti. Leopold I. je dakle pomoću Turaka htio uvesti apsolutističku vladavinu nad Hrvatskom i Mađarskom. Htio je tako promijeniti ustavno uređenje, da one budu habsburške nasljedne kraljevine a ne zasebna kraljevstva sa svojim parlamentima, svojim zakonima i pravima i sa svojom vojskom.

Nakon svega gore opisanoga takav sramotni mir je bio samo povod za pobunu, dok su pravi razlozi ležali u stalnom kršenju drevnih pravica hrvatsko i mađarsko plemstvo je prema konstituciji hrvatsko-ugarskog kraljevstva imalo

i pravo na pobunu. To pravo im je davala Zlatna bula hrvatsko-ugarskog kralja Andrije II. iz godine 1222. po kojoj je vlast kralja bila ograničena i po kojoj su oni bili suvladari u kraljevstvu.

Plemići se udružuju protiv Bečkog dvora. Nakana im je Mađarsku i Hrvatsku istrnugnuti iz vlasti Habsburgovaca (Austrije) i dobiti zaštitu od drugih tadašnjih sila: Francuske, pa Vencije i konačno same Turske. Na čelu pobune je na početku bio ban Nikola Zrinski do svoje pogibije za vrijeme lova 1664. godine, a poslije njegove smrti njegov mlađi brat Petar Zrinski koji je također bio ban. Uroti su se pridružili razni mađarski i hrvatski plemići. Petrov šurjak knez Fran Krsto Frankopan i zet Franjo Rakoczy su bili također u uroti.

Njihova nastojanja da od drugih velesila tadašnjeg vremena dobiju zaštitu nisu urodila plodom. Francuski kralj, Luj XIV. se nagodio s Leopoldom I. oko španjolskog nasljedstva, a Venecija je vodila s Turskom rat za Kandiju (Kretu). Jedino je izgledalo da bi u tim planovima pomogla Turska, jer sultan se je pred Petrovim poslanikom Bukovačkim u Solunu tako nekako izjašnjavao. Petar je povjerovao u obećanja i digao pobunu. No bečki je dvor bio podrobno obaviješten o Petrovom namjerama od sultanovog tumača koji je ujedno bio i austrijski uhoda.

Ustanak nije uspio. Ustanici su bili vojno razbijeni godine 1670. U takvoj situaciji nije bilo

druge nego ili pobjeći iz države ili se pokušati izmiriti s carem, tj. dobiti carevu milost. Zrinski i Frankopan su izabrali ovo drugo već i zato što je Dvor obećao milost pa su obojica krenula u Beč. Međutim obojica su bila uhićena još na putu za Beč. Insceniran im je jednogodišnji sudski proces u kojem su bili proglašeni veleizdajnicima i osuđeni na smrt odrubljenjem glave. Osuda je izvršena 30. travnja 1670. u Bečkom Novom Mjestu (Wiener Neustadt) južno od Beča.

Fran Krsto Frankopan je bio posljednji svoga roda pa je s njime i Frankopanska obitelj utrnila. Petrova žena Katarina Zrinska rođ. Frankopan je umrla u samostanu dominikanka u Gracu nakon dvije godine, luda od prevelike tuge i muke, a sin Ivan je umro 1701. nakon 30 godina tamnovanja, također u Gracu. Njihovi posjedi su bili oduzeti i konačno su dospjeli pod direktnu upravu Beča. Korist od njihovih imanja mimoilazila je Hrvatsku radikalno. Čak se je i izvoz s njihovih imanja obavljao preko luka koje nisu bile na nekadašnjim njihovim imanjima.

Edvin Bukulin

Upotrijebljena literatura:

Trpimir Macan, Povijest hrvatskog naroda, Zagreb 1992.

Ludwig Steindorf, Kroatien, Friedrich Pustet Regensburg 2001

Dr. fra Andrija Nikić, Mučeništvo branitelja hrvatske državnosti, Mostar 2000.

Petar Zrinski i Fran Krsto Frankopan na stratištu

Plovi brod

Slavonski Brod - središte Brodsko-posavske županije

Grb Slavanskog Broda

Doći u Slavonski Brod uvijek mi znači dvije stvari: vratiti se djetinjstvu i oslušivati životni puls nove Hrvatske. Prvo je svaki puta ono, kad "moje srce, od radosti, glasno kuca kao zlatan sat", a drugo je val zasebnih impresija, koji pljusne i poslije kojeg se hvatam za riječi, zvukove, slike pokupljene na ulici, u razgovorima, s televizije i iz starih časopisa što me čekaju od zadnjeg mog dolaska i koje se trudim povezati u jedinstven dojam o hrvatskoj svakidašnjici.

Ljudi iz Broda i okolice svoj grad jednostavno zovu Brod, a čiji je, to ovdje svi znaju. Slavonija mu je sve, roditelj i hranitelj. A Sava, ona mu je dala pristanište. Željeznički most koji vodi u Bosanski Brod, nekadašnja austrijska "Vrata Bosne", otvoren je i ljudi prelaze, no on i Sava danas više ne povezuju i kao da se već ustalio osjećaj da smo mi u Brodu opet graničari.

Sudeći po današnjem izgledu reklo bi se prije da je Brod noviji grad. Stariji građevinski spomenici su barokni ili s kraja 19. odnosno početka prošlog stoljeća, ali arheološki nalazi bez sumnje potvrđuju kontinuitet naselja od neolitika. Srednjovjekovna povijest raspolaže dokumentom iz 1244. – poveljom hrvatsko-ugarskog kralja Bele IV – po kojoj je Brod tada bio plemićki posjed Berislavića Grabarskih. Znanstvena istraživanja ovog prostora puna su

dokaza o stalnoj izloženosti političkim i kulturnim sukobima i utjecajima. Vlast Rimljana, Langobarda te kasnije istočnih i zapadnih moćnika ostavili su tragove u kulturi ovdašnjeg življa, no činjenica je, da su sve te vjetrometine ostavljale plodno tlo, na kojem su izrastale nove forme života. Novija povijest Broda započinje oslobađanjem Slavonije od turske dominacije (1536-1691) tj. spuštanjem državne granice na rijeku Savu. Gradnja monumentalne brodske tvrđave uz savsku obalu od 1715-1780 simbolično je označila konačno razgraničenje s Istokom i političku i kulturnu orijentaciju regije prema Sjeveru i Zapadu. Kako su Hrvati, od onda do danas, prošli sa svojim tutorima i bratskim narodima nije predmet ovog članka, ali razlog zašto Brod nije potonuo leži možda u bistrom oku i istančanom sluhu njegove posade. U dostojanstvu, radinosti, i velikodušnosti ljudi, osobinama kojima nisu dorasle brzoplete, agresivne sile, koje, zna se, agiraju prema interesima, a ne misle na ljude. Građani Broda dali su u zadnjem ratu visok prilog u obrani domovine: tri brigade branitelja i oko 400 ljudskih žrtava.

Ljetnikovac Ivane Brlić Mažuranić

Danas je Slavonski Brod središte Brodsko-posavske županije, u njemu živi oko 60.000 stanovnika, a sa svijetom je povezan modernom autocestom i željeznicom. Ima obrazovne i znanstvene ustanove (osnovne i srednje škole, Strojarski fakultet, Institut za povijest Slavonije i Baranje) zatim banke, modernu poštu, bolnicu, hotele, ugostiteljske i sportske objekte, veliku tržnicu, veterinarsku stanicu

i poljoprivredni kombinat te niz manjih poduzeća, radionica i trgovina i sve više velikih robnih centara stranih poduzetnika, koji niču na rubu grada. Raspad divova – tvornice vagona i mostova "Đuro Đaković" i drvne industrije "Slavonija DI", čije je poslovanje do sredine 80-tih godina koncentriralo najveći radni potencijal područja, jako se osjeća. Postotak nezaposlenosti danas u županiji je nešto iznad državnog prosjeka i iznosi oko 11%. Negativna posljedica, koja od rata tereti grad je nerješeni problem izbjeglica (oko 3000) i tzv. građana povratnika, iz BiH, koje se smatra kao 10 posto novog stanovništva (18.000 na prostoru županije).

Po ritmu života Brod je neko manje izdanje Wiesbadena: polagano, sinko, i ne previše "schrill". Preko tjedna ima malo više gužve, ali nedjelja je svetac. Brođani vole prirodu, imaju vinograde, vrtove i ide se rodbini u okolicu, u šetnju ili na osvježanje pod suncobranima u kavane koje su zauzele pola "Široke ulice", glavne gradske prometnice, te Korza koji ponovo postaje središte večernjih izlazaka. Kulturna ponuda u Brodu ovisi, kao i drugdje, o prostorima, zauzimanju i novcima. Grad se diči jakom tradicijom pisaca, slikara i povjesničara: Ivana Brlić-Mažuranić, Dragutin Tadijanović, Vladimir Rem, Matija Mesić, Vladimir Becić, slikarska kolonija "Sava". Naravno, to kulturne djelatnike obvezuje na stalan i zajednički rad. Velika kazališno-koncertna dvorana "Ivana Brlić-Mažuranić" je multifunkcionalno središte s gradskom knjižnicom gdje se godišnje održi veliki broj predstava i koncerata. Vrlo je živo i u kinu Hrvatski dom gdje, vidim, daju zadnjeg Kubricka.

Hrvatski dom

Muzej Brodskog Posavlja u zgradi bivše carske-kraljevske općine aktivno skuplja i njeguje kulturno blago vezano za regiju. U gradu djeluje i ogranak Matice hrvatske, koji u zajednici s Gradskim poglavarstvom i kulturnim društvima upriličuje priredbe od kojih su smotra "Brodsko kolo" te glazbeno-scenski susreti "U svijetu bajki Ivane Brlić-Mažuranić" već trideset godina veselje građana. Matica se posebno brine za uključivanje škola u kulturnu djelatnost, nagrađuje uspješne radove, organizira radionice, susrete i predavanja i posreduje u izboru i realiziranju kvalitetnih priloga na polju kulture u ovom dijelu Hrvatske.

Franjevački samostan

Kultura u Brodu je i prošetati se dugim zavojem kraj Save, od tvrđave do samostana – od kasarne do domicila franjevaca, prvih brodskih učitelja – pa kad zvono crkve sv. Trojstva i vjetrić rastjeraju misli, skrenuti u grad i završiti šetnju uz kavicu u "Puslici".

Brod je mirenje sa stvarnošću, a istodobno borba protiv. Protiv jada, rata, protiv neizvjesnosti. Od jučer Brod je grad misterija triju bombi bačenih na "Novogradnju" i Ringelspiel na Antunovo 13. lipnja u Podvinju. Brod je utjeha u prirodi, Brod su šarani i bijela čaplja na Jelasu. Brod su grafiti na školskom dvorištu gledani kroz prozor kafića "Dolce vita". Sve je to danas čudnovato, nekako rastrgano, ali jedno biće. Zato, ako odeš tamo, ne broji rupe od granata na kolovozu i rane po zidovima, nego gledaj čvrsto u oči prolaznika i nasmiješi se. Danas sam čula, da ništa, ama baš ništa oko nas nije slučajno – da se mi stalno tražimo.

Dragica Anderle

O prijedlogu *bez*

Uporaba prijedloga *bez* pričinja se vrlo jednostavnom, pa ako netko ili nešto nedostaje ili je netko izostao, nešto izostalo, što bi trebalo biti uz nas, s nama, označit ćemo to vrlo jasno i točno našim prijedlogom. Reći ćemo na primjer: *otišao je bez kišobrana, a počela je padati kiša, započeli su sastanak bez Marije, jer je zakasnila, naljutio se bez ikakvog razloga*, itd. U prva dva primjera se nema u čemu pogriješiti, a treći ipak na trenutak razmotrimo. Mogli smo reći i ovako: *za ljetnju nije imao nikakvog razloga* dakle uporabili smo niječni oblik zamjenice (...*nikakvog*...) dok smo uz prijedlog *bez* uporabili potvrdni oblik (...*ikakvog*...). S tim u svezi zamijetimo kako uporabom *bez* u svrhu označavanja nečega što nedostaje (ili nekoga tko nedostaje) zapravo potvrđujemo da to nešto (ili taj netko) postoji! Ne možemo zaboraviti nepostojeći kišobran niti odlagati početak sastanka zbog nepostojeće osobe. Zato zamjenica iza prijedloga *bez* mora biti potvrdna, pa evo i još jednog primjera: ...*ne vraćaj se bez ičega*... a ne ...*bez ničega*....

Počeli smo s laganim primjerima, pa prijedimo sada na malo teže. Promotrimo uporabu našeg prijedloga *bez* zajedno s prijedlogom *sa*. Uzmimo za primjer sljedeće rečenice: *Neki su došli s djecom, a neki bez nje...*, *Na skijanje možete doći sa svojom opremom ili bez opreme...* Često poželimo skratiti te rečenice i-pogriješimo! Rečenice: *Neki su došli s djecom, a neki bez .*, *Možete doći sa svojom opremom ili bez.*, ne odgovaraju dobrom hrvatskom jeziku. Moramo ponoviti imenicu iza *s*, *sa* i iza *bez* ili ju zamijeniti zamjenicom, ne možemo ju izostaviti: ...*s djecom...bez djece (bez nje)*, ...*s opremom ili bez opreme (bez nje)*... Zašto je tako? Imenica uz prijedlog *s*, *sa* je u instrumentalu (7. padežu – s kim ili sa čim) a uz prijedlog *bez* u genitivu (2. padežu – koga ili čega). Iako se u našem razmatranju radi o istoj imenici, moramo ju ponoviti (ili zamijeniti zamjenicom) kako bi tu razliku u padežima pravilno prikazali.

Slijedi opis grješaka koje su svojevrsni germanizmi ali ne po korijenu riječi nego po rečeničnim tvorbama, a koje nastaju doslovnim prjevođenjem. Njemački izraz *ohne zu* ne smijemo doslovno prjevoditi s *bez da*. Dakle nije dobro reći: *Umiješao se u razgovor bez da ga je itko išta pitao*, nego moramo uporabiti hrvatske izraze: *Umiješao se u razgovor a da ga nitko ništa nije pitao / premda ga nitko ništa nije pitao / bez ičijeg pitanja*. Još je češći doslovni prijevod s njemačkog *ohne weiteres* koji se onda u hrvatskom pogriješno rabi kao izraz *bez daljnjega*. Umjesto: *Moraš doći bez daljnjega!*, radije recimo: *Moraš doći bez pogovora / bez oklijevanja!* ili *Moraš svakako doći!*

Svakom prijedlogu njegov padež

Ono što je u prethodnom odlomku rečeno za prijedloge *bez* i *s* (*sa*) vrijedi i za sve ostale prijedloge: ako uz istu imenicu rabimo dva prijedloga koji zahtijevaju različite padeže onda imenicu moramo ili ponoviti u odgovarajućem padežu ili ju možemo nadomjestiti zamjenicom, opet, naravno, u odgovarajućem padežu, ali ju ne smijemo izostaviti. Evo primjera za nepravilnu uporabu prijedloga: *Izjasnimo se za ili protiv novog zakona!* Pošto prijedlog *za* zahtijeva uporabu akuzativa (4. padež – koga ili što?) pravilno bi rekli: *za novi zakon*, međutim zbog izostavljanja izgleda kao da želimo reći: *za ... novog zakona*. Pravilno hrvatski reći ćemo: *Izjasnimo se za novi zakon ili protiv novog zakona (...protiv njega)*! Još jedan primjer - nije pravilno: *Hoćemo li se sresti pred ili u restoranu?* – nego treba pitati: *Hoćemo li se sresti pred restoranom ili u restoranu?*

Kod nekih prijedloga uobičajena je – tko zna zašto – uporaba pogriješnog padeža. To su na primjer prijedlozi: *unatoč, usprkos, nasuprot*, uz koje imenica mora stajati u dativu (3. padež – komu ili čemu?). Često se međutim potpuno pogriješno rabe uz genitiv (2. padež – koga ili čega?). Nije pravilno reći: *unatoč lošeg ishoda, usprkos velike nužde, nasuprot Banskih dvora*. Umjesto toga treba reći: *unatoč lošem ishodu, usprkos velikoj nuždi, nasuprot Banskim dvorima*.

Zbog ili radi

Značenja dvaju prijedloga iz naslova su različita, pa zato kod uporabe o tome treba voditi računa. *Zbog* je prijedlog koji se odnosi na uzrok, dok je *radi* prijedlog koji se odnosi na namjeru. Uzmimo za primjer radnike koji su tako nezadovoljni svojom plaćom da štrajkaju. Uzrok štrajka je dakle mala plaća, a namjera štrajka, ono što se štrajkom želi postići, je povišica. Zato je pogriješno: *Radnici štrajkaju zbog povišice, radnici štrajkaju radi male plaće*. Pravilno hrvatski je: *Radnici štrajkaju zbog male plaće, radnici štrajkaju radi povišice*.

Kad već imamo prijedlog *radi* koji vrlo jasno označava namjeru, nepotrebno ga je zamjenjivati izrazima koji ni po čemu nisu točniji ili određeniji. Takav je izraz: *s ciljem (u cilju)*. Umjesto: *Uranili su s ciljem izbjegavanja gužve* – treba reći: *Uranili su radi izbjegavanja gužve*.

Sumnjivo podozrenje

Riječi *podozrenje, podozrevati, podozriv, podozrivac i podozrivot* su rusizmi koji se čak ni u srpskom jeziku ne čuju često. Možda je ta izvjesna rijetkost uporabe navela neke na pomisao kako su te riječi – poput mnogih drugih hrvatskih riječi - pale u zaborav pa ih treba vratiti u život. No one u hrvatskom jeziku nemaju što tražiti jer postoje hrvatske riječi istog značenja kojima podrijetlo nalazimo još u davnom staroslavenskom. To su: *sumnja, sumnjati, sumnjiv, sumnjičav, sumnjičavost*. Postoje i riječi sličnog značenja na primjer: *nepovjerljiv, nepovjerenje, dvojba, dvojiti*, pa ćemo na početku spomenute rusizme što prije zaboraviti.

Popis a ne spisak

Još jedan primjer rusizma je i riječ spisak, no ta nam riječ nije došla u hrvatski našom nepažnjom nego nam je preko «srpsko-hrvatskog» bezobzirno nametana. Već je i dobrano potisnula hrvatske riječi: *popis, imenik, iskaz, lista*. Dovoljni su ovi primjeri: nije *spisak birača, platni spisak, spisak kupaca* - nego: *popis birača, platna lista, imenik kupaca*

Želi li netko naći zamjenu za psovku: *psovati sve po spisku* onda bi bilo bolje da ju sasvim izbací, jer u **hrvatskom psovki ionako ima previše!**

Mnoštvo dobrih zamjena za prevazilaženje

Trajni glagol *prevazilaziti*, zatim svršeni *prevazići* i imenica *prevazilaženje* su rusizmi sasvim suvišni u hrvatskom jeziku, jer postoji niz prikladnih zamjena hrvatskim riječima ovisno o čemu se radi. Evo niza primjera: umjesto *prevazići zahtjeve*, treba reći *premašiti, nadići, prerasti zahtjeve*; umjesto *prevazići protivnika*, treba reći *nadmašiti protivnika*; umjesto *prevazići teškoće*, treba reći *prevladati, nadvladati teškoće*; umjesto *prevazilaziti (trajni glagol) posljedice* treba reći *savladavati posljedice*.

Priradio Ivo Andrijević

Izvor: Govorimo hrvatski, jezični savjeti
Hrvatski radio, Zagreb 1997.

Das Schlangenhemd des Windes

Eine Anthologie der kroatischen Poesie des 20. Jahrhunderts

Manfred Jähnichen, Professor für west- und Südslawische Kulturen und Literaturen, ist der Herausgeber dieser Anthologie der kroatischen Poesie des 20. Jahrhunderts. Er vereint dabei auf 453 Seiten alle bedeutenden kroatischen Dichter des vergangenen Jahrhunderts.

Die Dichter erscheinen in chronologischer Reihenfolge ihres Geburtsjahres und somit beginnt dieses Buch mit Anton Gustav Matoš (1875-1933) und endet mit Krešimir Bagić (*1962). Das besonders Gelungene an diesem Buch sind die oft hervorragenden Nachdichtungen. Mehr als einmal hat man das Gefühl, ein Originaltext zu lesen. Kein Rythmus, keine Symbolik, keine Reime

gingen bei der Übersetzung verloren. Ein Beispiel:

*Mein Licht, mein Dunkel sind im Blut
verwoben:
man hat mir meine Augen unter Qualen
aus ihren Gruben tief herausgehoben,
herausgelöst wie Muschel aus den Schalen,
und in den Höhlen haust ein roter Brand.
Mein Augenlicht erlosch in meiner Hand*

*Gewiß lag Glanz im schwirrenden Gefieder
Der Vogel und der heitere Himmel blaute.
Heiß quoll es durch zerfetzte Augenlieder:
Ein zähes, schweres rot, von dem mir
graute.
Die toten Augen in der Hand sin leer,
aus ihnen fließen keine Tränen mehr ...*

Ivan Goran Kovačić

Man kann sich kaum vorstellen, daß der Originaltext bedrückender ist. Allerdings ist es schade, das gerade bei diesem Werk, Die Grube, nur ein Auszug im Buch erschienen ist. Dieses Gedicht beschreibt die grausamen Folterungen und Morde des Zweiten Weltkrieges und zeigt daher auch die Verknüpfungen der kroatischen Literatur mit der europäischen Geschichte. Immer wieder entdeckt man in den einzelnen Gedichten die enge Verbundenheit der kroatischen Lyriker, mit dem restlichen europäischen Kontinent. Da die Dichter chronologisch vorgestellt werden, kann man so auch die ganze Geschichte des letzten Jahrhunderts aus der Sicht der Schriftsteller mitverfolgen. Der Kontext zur Umgebung ist immer gegeben. Und das nicht nur in politischer Hinsicht; Gerade die Naturbeschreibungen dürften auch für viele Leser interessant sein. "Zyklamen, blutrote Zyklamen" von Dragutin Domjanić vergleicht auf außergewöhnliche Weise die Gefallenen des 1. Weltkrieges mit der unendlichen Zahl

dieser schlichten Blume auf einer Wiese:

*Uralt, erzählt man, lag einst ein Grab,
längst vergessen und längst ohne Namen.
Eines Tages aber sah man auf ihm
rote, blutrote Zyklopen ...*

In einzelnen Gedichten werden aber auch einzelne Orte vorgestellt, wie zum Beispiel in "Die Südseite von Hvar" von Nikica Petrak:

*im Inneren hast du viel Sonnenland
zu dem ich nie kommen werde
Beine wie zebrestreifte Bäume unbekannte
und einen Bauch wie aufgeblähte Segel vom
Winde ...*

Besonders für Leser, die die Gegend kennen, ist es sicherlich faszinierend sie einmal auf diese Art und Weise zu erleben und sich wieder dorthin zu versetzen.

Auch diejenigen, die sich noch nicht mit diesem Land, seiner Natur, Kultur und Geschichte beschäftigt haben, können in dem Buch viel entdecken. Wer hätte gedacht, daß der kroatische Lyriker Vlado Gotovac eine "Erinnerung an Brecht" verfaßt hat?

Die Anthologie beinhaltet alle bedeutenden kroatischen Poeten von Krleža über die "Krugovaši" bis in die Gegenwart. Dabei bieten vor allen die Einleitung und das Nachwort dem intressiertem Leser eine Einführung in die Literaturgeschichte Kroatiens des 20. Jahrhunderts und seiner spezifischen Lyrik. Aber es ist auch ein ideales Buch zum Schmökern, denn bei der Vielzahl von so unterschiedlichen Gedichten, ist für jeden sicherlich etwas dabei. Hier noch einer meiner persönlichen Favoriten:

Das Meer

*Und ich sehe das Meer wie es sich zu mir
hebt
und ich höre das Meer Guten Morgen sagt es
und es hört mich und ich raune ihm zu
oh Guten Morgen sage ich leise*

*doch wieder schweigt es und ich grüße es
wieder
und das Meer hört und hört mich und lacht
und schweigt und lacht und steigt
und ich sehe das Meer das Meer das Gold
und sehe das Meer wie es sich zu mir hebt
und Guten Morgen sage ich mein liebes Meer
und Guten Morgen Meer sagt das Meer
und das Meer legt mir die Arme um den Hals
und das Meer und ich und ich mit dem
goldenen Meer
wir sitzen beisammen am Strand auf dem
Gipfel des Berges
und lachen lachen hin zum Meer*

Josip Pupačić

Der Trost des Haares

*Ich sah dich gestern. Treumend lags du.
Traurig.Tot.
Die Totenhalle voller Blumenharmonie.
Erhöht die Bahre, Kerzen in der Agonie,
vor mir, der stets mein leben dir zum
Opfer bot.*

*Ich weinte nicht. Ein großes Staunen war
in mir.
Die Totenhalle. Todeswürde, hohe
Pracht.
Unglaublich lag um deine hellen Augen
Nacht,
doch ich gewährte keinen Schmerz, kein
Leid an dir.*

*Tot: Augen, Atem. Deine Hemde: weiß,
erschläfft.
Und reglos lagst du, als ich Auferstehen
befahl,
blind vor Entsetzen und in wilder
Leidenschaft.*

*Die Totenhalle, Grauedanken ohne
Zahl.
Sei still, die Toten träumen, sprach dein
Haar,
das einzig noch an dir lebendig war.*

Antun Gustav Matoš

Sonja Bukulin

Jähnichen, Manfred (Hrsg.):
Das Schlangenhemd des Windes
Eine Anthologie der kroatischen Poesie
des 20. Jahrhunderts
ISBN 3933389267

Spaziergang auf dem Meeresboden

Wir alle kennen unsere schöne Adria, aber wer ist schon einmal auf dem Meeresboden spazieren gegangen? An der Nordseeküste ist das in 24 Stunden gleich zwei Mal möglich. Statistisch gesehen werden wohl kaum viele Kroaten an der Nordsee leben, aber eine war an Pfingsten diesen Jahres dort und staunte nicht schlecht!

Die Landschaft Norddeutschlands ist durch die unglaubliche Flachheit, saftig grüne Wiesen und viele Windräder charakterisiert. Das Wetter, auf plattdeutsch "Schietwetter" genannt, wird durch Wind und Wasser bestimmt. Häufige aber kurze Schauer sind keine Seltenheit. Während die Menschen am Festland gegen das Meer ankämpfen und sich mit Deichen schützen, leben die Halligbewohner mit dieser gewaltigen Kraft. Sie schützen ihre Häuser, indem sie Warften errichten. Warften sind aufgeworfene Hügel von etwa vier Metern Höhe, welche bei "Land unter" nicht überflutet werden, während das restliche Land der Hallig im Meer verschwindet. Die Halligen, uneingedeichte Inseln, welche einst zum Festland gehörten, erheben sich tatsächlich nur ganz leicht aus der Nordsee. Jede Flut schwemmt nun allerdings auch Material an, wodurch sich das Land allmählich erhöht. Den Halligbewohnern ist das sehrwohl bewußt, und deshalb sagt man sie leben mit dem Meer und nicht dagegen.

Auf diese Weise ist auch das Wattenmeer entstanden. Die Gezeiten, welche in einer bestimmten Strömungslinie in die Nordsee hineinstoßen und sich wieder zurückziehen, bringen Material, meist Sand, der auf dem Meeresboden abgelagert ist, mit sich. Es wird mehr Material herantransportiert als wieder mitgenommen. So schichtete sich das Wattenmeer zwischen den Ost-, West- und Nordfriesischen Inseln und dem Festland immer weiter auf. Heute ist es bei jeder Flut mit Wasser bedeckt und nicht sichtbar, bei jeder Ebbe aber fällt es trocken. Das ist der Zeitpunkt, wenn man auf dem Meeresboden spazieren gehen kann, und das ist in der Tat ein einmaliges Erlebnis! Man erkennt die Stromlinien im Sand, welche das Meer hinterlassen hat.

Landgewinnung auf dem Festland

Stromlinien des Meeres im Watt

Man trifft auf zahlreiche Lebewesen wie Muscheln und Algen. Mal versinkt man fast in dem Material, aus dem das Watt ist, mal kann man darauf laufen wie auf Sand. Ohne es zu merken, und weil die Zeit durch die Faszination dieses ungewöhnlichen Naturraums nur so verfliegt, befindet man sich plötzlich weit, weit draußen, mitten in der Nordsee. Das Festland ist in erschreckende Ferne gerückt und wirkt nun sogar noch flacher. Nicht auszudenken, was passieren würde, wenn jetzt das Meer zurückkäme, und das Watt wieder von drei Metern Wasser bedeckt wäre.

Auf dem Meeresgrund

Der Weg zurück zum Festland bot ebenfalls Abenteuer. Wir mussten durch höhere und tiefere Lagen des Wattenmeeres, die bereits wieder mit Wasser gefüllt waren – eine rutschige Angelegenheit, aber es war die Mühe wert! Es stimmt, was Touristen versprochen wird: Ich bin im warsten Sinne des Wortes auf dem Meeresboden spazieren gegangen!

Obwohl es auch Parallelen zwischen der Nordsee und der Adria gibt, wie zum Beispiel die Eigenart der Insulaner oder die Fischspezialitäten, so sind diese zwei Gegenden

doch nicht miteinander zu vergleichen. Norddeutschland ist ein sehr extremer Lebensraum. Es gibt keine Berge, keinen Wald, alles ist völlig gerade. So sehr mich die Landschaft auch begeisterte, ich hatte sowas vorher noch nicht gesehen, ebenso sehr verschreckte sie mich, jeden Tag das gleiche Bild. Auf Dauer würde mich eben diese Eintönigkeit wahrscheinlich langweilen.

Die unendliche Weite

Ich bin persönlich sehr froh, dass ich Norddeutschland kennengelernt habe, aber jedes Jahr Urlaub könnte ich dort nicht machen. Mal ganz abgesehen vom Klima gibt es wie auch an den Stränden der Ozeane fast nur Sandstrände, der Strand selbst hat ein so geringes Gefälle, dass man erst sehr weit draußen schwimmen kann. Dadurch ist auch das Wasser nicht erfrischend kühl. Der Sand klebt an der Haut und wird zum ständigen Begleiter in der Kleidung. Die kroatische Küste dagegen ist ganz anders beschaffen. Die Strände bestehen aus Kieselsteinen, in den meisten Fällen handelt es sich um Steilküsten, und vor allem die blaue und türkise Farbe des Meeres hat einen besonderen Reiz. Das Landschaftsbild ist ebenfalls viel abwechslungsreicher. Gerade das macht für mich die außergewöhnliche Schönheit Kroatiens aus, es hat trotz des südlichen Klimas eine sehr grüne Landschaft. Auch die Nähe von Meer und Gebirgszügen ist selten. Aus diesen Gründen ziehe ich Kroatien den Sandstränden und Palmen, mit welchen oft geworben wird, als Urlaubsziel auch weiterhin vor. Außerdem tragen die unglaublich zahlreichen Inseln dazu bei, dass einem Touristen in Kroatien gar nicht erst langweilig werden kann, auch wenn dort nicht mit der Attraktion "Spaziergang auf dem Meeresboden" geworben werden kann.

Iva Andrijević

AMAC Deutschlad e.V.

Iskorak 2001

Zajednica alumnijskih (bivši studenti hrvatskih sveučilišta) u Njemačkoj potaknuta je prijedlogom sa svečane skupštine Zagrebačkog sveučilišta od 19. listopada 1989. godine, a koja je održana povodom 320. obljetnice Zagrebačkog sveučilišta. To je bio znak za osnivanje društva bivših studenata hrvatskih sveučilišta i njihovih prijatelja: **Almae matris alumni Croatiae - AMAC** u Njemačkoj.

Njemački ogranak AMAC-a obilježava uskoro desetu obljetnicu upisa u frankfurtski sudski registar društava čije se djelovanje priznaje kao opće korisno. Prisutnost alumnijskih Hrvatske u Europi biti će tada staro kao i kraljevska privilegija o autonomiji Zagrebačkog sveučilišta: 333 godine. Toliko je prošlo od 23. rujna 1669. kada je kralj Leopold I dodijelio Diplomom privilegije sveučilišne autonomije dotadašnjem isusovačkom kolegiju na Griču.

Kroz više od tri stoljeća, iako su se organizacioni oblici mijenjali, do danas je ta najviša školska ustanova u Hrvatskoj obrazovala većinu hrvatske inteligencije. Odrasli tog, kroz generacije stečenog znanja, ponijeli su i hrvatski iseljenici u nova obitavališta. Među ca. 400 tisuća Hrvata iseljenih na njemačkom govornom području, nalazi se i preko pet tisuća apsolenata hrvatskih visokoškolskih ustanova. To je bez sumnje bio i ostaje ne mali gubitak za razvoj hrvatske znanosti i gospodarstva u domovini, ali u globalnim zahtjevima razvoja mlade hrvatske demokracije to je i prilika koja se mora iskoristiti.

U svojoj deklaraciji *Iskorak 2001*, Zagrebačko sveučilište postavlja kao prioritet brigu o osiguravanju vrhunske kakvoće akademskog razvoja studenata, brigu o svim studentskim pitanjima, ustanovljenju i poboljšanju trajnog obrazovanja. Sveučilište poziva diplomirane sveučilištarce (**alumni, AMAC**) da preuzmu aktivniju ulogu u životu i radu sveučilišta...

Ovaj poziv je i prilika i izazov ne samo za dokazivanje našeg društva nego i preuzimanje aktivne uloge u stalnom odgoju tj. trajnom obrazovanju hrvatskih građana u iseljentištvu.

I dosadašnje aktivnosti alumnijskih u Njemačkoj su imale kako globalnu tako i lokalnu ulogu. Udruga AMAC Deutschland nema **ekskluzivnu** ulogu super društva u mjestu registracije - Frankfurtu. Naši **alumni** na njemačkom govornom području žive i rade u svim vidovima javnog, pedagoškog i

kulturnog života. U izvješću o radu za proteklu (2000.) godinu nalazimo aktivnosti iz raznih vidova kulturnog, humanitarnog i znanstvenog djelovanja.

Desetak godina postojanja organizacije AMAC e.V. u Njemačkoj je administrativno olakšanje u provođenju aktivnosti s kojima se postiže veći ugled hrvatskog sveučilišnog odgoja i u iseljentištvu.

Temelj društvenog rada ipak ostaju aktivni članovi kojih nikada nije dosta. Trenutno se u društvu nalazi dvjestotinjak bivših studenata i njihovih prijatelja od kojih aktivni suradnici čine tek manjinu. To i nije iznenađenje za društvo u kojemu okosnica rada leži više u zalaganju za općim dobrom nego za osobnim probitkom. AMAC tu (nažalost) ne predstavlja izuzetak.

AMAC želi širenjem ideja deklaracije *Iskorak 2001* potaknuti bivše studente hrvatskih visokoškolskih ustanova kao i njihove prijatelje da *viribus unitis* (zajedničkim snagama) preuzmu aktivniju ulogu u životu i radu sveučilišta. A to znači i u cjelokupnom životu hrvatskog društva.

Tisuće apsolventa hrvatskih sveučilišta predstavljaju kapital koji se može ugraditi ne samo u obnovu ili izgradnju nego i promjeni gospodarske kulture u domovini. Tehnološki preobražaj je modalitet koji pruža i hrvatskom gospodarstvu, a ne samo znanstveno - kulturnim ustanovama, uključivanje u industrijsku revoluciju globalizacije proizvodnje te raspodjele robe i usluga. Upravo iseljena Hrvatska može pri tom odigrati ne malu ulogu ne samo izravnim uključivanjem povratnika i njihova kapitala nego i aktivnom promičbom hrvatskog gospodarstva uz pomoć stručnjaka zaposlenih u inozemstvu.

AMAC ne slijedi i ne može slijediti vlastite gospodarske interese. Težište budućeg rada biti će i dalje u razmjeni informacija. Naše društvo želi uspostaviti veze s uredništvima stručnih časopisa u Hrvatskoj, na čijim stranicama naši kolege mogu prikazati uspjehe i dostignuća, ali upozoriti i na zamke i padove koje su doživjeli na svom životnom putu i karijeri na radnom mjestu izvan domovine.

Na sastancima AMAC-a koji se održavaju u Hrvatskoj katoličkoj Misiji u Frankfurt-u biti će redovito prikazivana hrvatska stručna literatura. Sastanci su otvoreni. Sljedeći AMAC - susret biti će u srijedu 8. kolovoza u 19:00 sati, Mjesto održavanja: Hrvatska katolička misija, 60325 Frankfurt/M, Ruster-Str. 5.

Ivica Košak

JELA ĆOSIĆ

22. 08. 1947. – 22. 06. 2001.

U petak, 22. lipnja 2001. u sveučilišnoj bolnici u Mainzu, nakon kratke i teške bolesti preminula je Jela Ćosić, dugogodišnja tajnica i pastoralna djelatnica Hrvatke katoličke misije u Wiesbadenu.

Njen životni put dijeli sudbinu mnogih hrvatskih iseljenika ali i puno više od toga. Bio je to put ispunjen radošću i patnjom, padovima i usponima, prožet čvrstom vjerom u Boga i božju dobrotu.

Rodila se 22. kolovoza 1947. u Dragočaju u blizini Banja Luke. Osnovno školovanje završava u rodnom Dragočaju, a srednjoškolsko - ekonomsku školu - u Banja Luci. 1969. godine, kao i mnogi od nas, napušta svoj rodni kraj i odlazi u Njemačku.

U travnju 1981. zapošljava se kao tajnica Hrvatske katoličke misije u Wiesbadenu. Od 1991. do 1996. studira teologiju. Dobiva mjesto pastoralne suradnice u Misiji, a potom, nakon dodatne izobrazbe, postaje postoralna referentica. Već oboljelaj, u prosincu 2000., limburški biskup joj dodjeljuje ovlaštenje za propovjedanje na oltaru (Missio homiletica).

Rat u Bosni i Hercegovini ju vrlo teško pogađa. U to vrijeme umiru joj roditelji i stradava veliki dio

obitelji. U svoju kuću prima i zbrinjava prognanike o kojima požrtvovno i s puno ljubavi brine pune tri godine ne zanemarujući pritom vlastitu obitelj čiji je stup bila i koju je voljela iznad svega.

Pored rada s djecom i mladeži, posebno se posvećuje radu sa starijim i osamljenim osobama, koji dolaze u misiju po savjet a ponajčešće radi razgovora. Posjećuje ih kod kuće i u bolnicama, tješi ih i pomaže. Vrlo je dobar promatrač, sposobna je strpljivo saslušati, analizirati i dati savjet ako se to od nje traži. Ustrajna je u obrani svojih stajališta ali pritom ne želi nametati svoje mišljenje.

Bolest ju iznenađuje, od "bezazlenog kašlja" koji nešto dulje traje otkriva se teži oblik leukemije od koje će bolovati sedam mjeseci. Usprkos teškoća koje joj donosi bolest i mukotrpnih terapija nalazi snagu i riječi utjehe za voljenu obitelj. Moli supruga i djecu: "Ne srdite se na Boga zbog moje bolesti, tako mora biti".

Pokojna Jela Ćosić ostavlja ožalošćene svoga supruga Matu i djecu, kćer Silvanu i sina Ivicu.

Pokopana je na wiesbadenskom gradskom groblju "Südfriedhof" u srijedu 27. lipnja 2001. uz ispraćaj obitelji, brojnih prijatelja, kolega, svećenika i velikog broja Hrvata iz Wiesbadena i okolice. Zbor misije, čiji je djelatni član bila od samog početka, oprašta se od nje pjesmom "Bliže, o bože moj". Misa zadušnica slavljena je istoga dana u crkvi Sv. Kiliana. Od pokojnice su se oprostili delegat fra Josip Klarić, predstavnik hrvatske inozemne pastve u Njemačkoj, fra Ante Bilokapić, voditelj HKM Wiesbaden, gradski dekan Ernst-Ewald Roth, predstavnik limburške biskupije, fra Augustin Vlašić, bivši voditelj HKM Wiesbaden s kojim je radila niz godina, te Trpimir Žigrić, predstavnik Župnog vijeća.

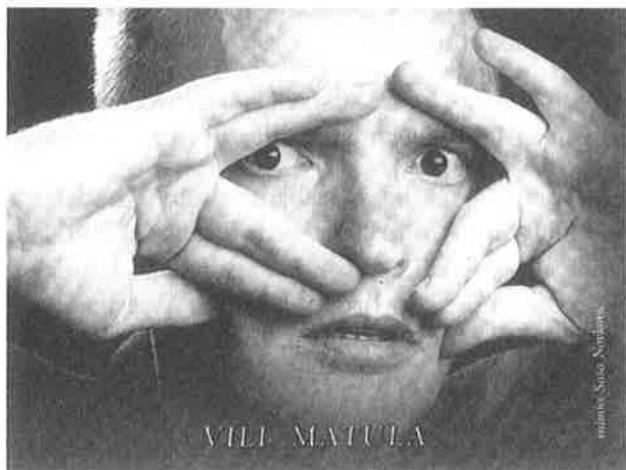
Marta Rimac

ČAROLIJA LAŽI

Igrokaz «Münchhausen» zagrebačke «Kazališne produkcije Movens»,
12. svibnja 2001. u Frankfurtu

U proljetnom programu *Internacionalnog kazališta* u Frankfurtu prikazan je igrokaz zagrebačkog redatelja Borisa Kovačevića: *Münchhausen*. Jednosatni program briljantne glumačke akrobacije izveo je Vili Matula - glumac *Kazališne produkcije Movens* iz Zagreba. Bio je to program koji je oduševio publiku – pravi mali monospektakl hrvatske dramske kulture na njemačkom jeziku. Uspjeh ovog zahtjevnog pothvata nalazi se u talentiranom glumcu koji praznih ruku, u praznom prostoru, bez kulisa, šminke i tehničkih pomagala, samo vješto organiziranom snagom doživljaja, gradi predstavu u osobnom i ničim sputanom prostoru imaginacije svakog pojedinca u publici. Povjerenje publike je bilo nagrađeno doživljajem nevjerojatne glumačke duhovitosti i redateljske lucidnosti.

Scenska čarolija postala je dio razbuktale mašte gledatelja. Orijentacija za vrijeme i prostor je dragovoljno prepuštena vodstvu dramaturga. Zavodljivost laži je pokazala svoju moć.

Münchhausen (Vili Matula) je bio u stanju predočiti kako je izvodivo i ono što drugi ne mogu ni zamisliti. Iz lovačkih priča prezrelog baruna predočena je stvarnost kakvu si svatko želi. Izvješće s bojišnice bez smrti, sramote i patnje. Naoko neškodljiva čarolija laži.

Povijest pamti baruna Karla Fridricha Hieronymusa von Münchhausena (1720.-1797.) čije su se neobične kratke priče tiskale u svojevrsnom humorističkom Almanachu za veseljake u Berlinu 1783. Prijevod na engleski je izašao već 1785. u Londonu. Godinu dana kasnije je njemački pisac Gottfried August Bürger izdao prošireno izdanje koje se i danas smatra tekovinom svjetske literature.

Vrijeme u kojem je to djelo nastalo bilo je sve drugo nego veselo. Usamljena Rusija vodi na Krimu osvajačke ratove, a rat je i na Balkanu gdje se zaboravljena Hrvatska teškom mukom brani. U Francuskoj grme topovi revolucije, a pruski filozof Immanuel Kant postulira zahtjeve prosvjetiteljskog morala. Poruka viteškog idealizma, kult feudalnog junaštva gubi svoj smisao. U njemačkim se pivnicama okupljaju veterani i grohotom pozdravljaju viteške hvalospjeve - *lovačke priče*. Nitko više osim luđaka ne može spasiti "plemenite" viteške ideale.

Oduševljena publika ipak nije bila začarana, smijalo se, jer znamo da istina o ratu, miru i ljubavi izgleda drugačije.

Ivica Košak

O B A V I J E S T I

Međunarodni ljetni fest grada Wiesbaden-a

Štand i glazbeni prilog HKZ-a

1. rujna 2001. od 12 do 22 sata, Dernsches Gelände, Wiesbaden

Izložba fotografije: „Skok u vrijeme“

Razvoj hrvatske fotografije od početka 20. stoljeća do danas

1. - 13. rujna 2001., Villa Clementine, Frankfurter Str. 1, Wiesbaden

Otvorenje 1. rujna 2001. u 20 sati

Predstavljanje knjige Prof. Steindorff-a:

"Kroatien - von Mittelalter bis zu Gegenwart"

13. listopada 2001. u 19 sati, Hrvatska katolička misija,

Frankfurt, Rüter Str. 5

Izbori za Vijeće stranaca grada Wiesbadena

4. studenoga 2001., svi strani državljani bit će pismeno obaviješteni

Hrvatski Božić

Velika tradicionalna predbožićna večer HKZ-a Wiesbaden

15. prosinca 2001. u 19 sati, Maria Hilf-Saal, Kellerstr. 37, Wiesbaden

Radni sastanci predsjedništva HKZ-a Wiesbaden

24. kolovoza, 14. rujna, 19. listopada, 16. studenoga i 7. prosinca 2001.

u 19:30 sati, Roncalli-Haus, Friedrichstr. 24, Wiesbaden

Folklorna skupina HKZ-a Wiesbaden

Svaki četvrtak u 19 sati, u prostorijama Hrvatske župe,

Holsteinstr. 15, Wiesbaden

Kung Fu za djecu od 7 do 14 godina

Svaki ponedjeljak od 16:30 do 18 sati,

u športskoj dvorani Anton-Gruner-Schule, Lehrstr. 10, Wiesbaden

Kuglanje

Svake prve i treće subote u mjesecu od 19 do 22 sata,

kuglana katoličke zajednice Maria Hilf, Keller Str. 37, Wiesbaden

Hrvatice i Hrvati, podržite naše kandidate!

Izadite na izbore za Vijeće stranaca grada
Wiesbadena - 4. studenoga 2001.

Glasujte za Hrvatsku listu

stavljanjem jednog, jedinog križića
kod imena liste

Vašim glasom pridonosite:

- boljitku svih Hrvata u Wiesbadenu,
pa tako i svom vlastitom,
- pomažete uspjehu hrvatskih udruga,
- a iznad svega širite ugled hrvatskog imena